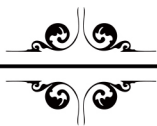

הוֹד שֶׁבִּהוֹד

ל"ג טעמים לשמחה הגדולה ביום ל"ג בעומר
בדרך פשט רמז דרש סוד

מהדורת 'מנחת ספיר'
נדבת הר"ר אשר ספיר הי"ו

מכון עמקה של הלכה

פרויקט 'טעמו וראו'

בה"י

הוד שבהוד

ל"ג טעמים לשמחה הגדולה

ביום ל"ג בעומר

בדרך פשט רמז דרש סוד

ליקטתי וחיברתי בחמלת ה' עלי

הצעיר באלפי ישראל

יהושע מנחם בלאאמו"ר ר' נחמיה

בלושטיין

ק"ק ערד ת"ז

ל"ג בעומר ה'תשע"ט

כל הזכויות שמורות
למכון עמקה של הלכה (ע"ר)
הארות והערות תתקבלנה בברכה
בכתובת: מכון עמקה של הלכה ת.ד. 664 ערד
או בת.ד. 664osa@gmail.com

עימוד: אלימלך וואלך

054-8460213

אקדמות מילין

ברוך ה' שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, לזכות את הרבים בקונטרס המגלה מעט מזעיר מסודו של האי יומא קדישא ל"ג בעומר, לכבוד השכינה, לכבוד התנא האלוקי רשב"י ע"ה, ולכבוד כל הצדיקים המוזכרים בחיבור זה.

זה שנים הטרידה אותי כל שנה מחדש השאלה, מהי משמעותו של יום ל"ג בעומר? מהו היום טוב הטמיר והנעלם הזה שחידשוהו הדורות האחרונים? מה פשרו, ומה פשר השמחה הגדולה האופפת את כל בית ישראל ביום זה, שמחה שלא מעלמא הדין?

שאלה זו טרדה את מנוחתי כל שנה מחדש ומעולם לא מצאתי לה מענה מספק.

על כן ניערתי חוצני החל ממוצאי ל"ג בעומר דאשתקד, ואמרתי אעבור פרשתא דא ואתנייה. ומני אז ועד עתה חיפשתי ופשפשתי בכל הספרים שמצאה ידי, בדברי רבותינו הראשונים ובדברי רבותינו האחרונים, בספרי צדיקי החסידות, ובאותיות הקטנות של ספרי המקובלים, בכל מקום שהיה אפשר למצוא ביאור או רמז או הארה כל שהיא שתבאר ותאיר את עניין ל"ג בעומר וכל המסתעף - ביקשתי נופש לנפשי.

אך מיום ליום ומחודש לחודש ככל שהעמקתי בחקר יום טמיר ונעלם זה - נוכחתי לראות כי המלאכה שנטלתי על עצמי לא קלה היא ולא קצרה היא, וכי אם ארצה להקיף את כל הנאמר בעניין יום זה יידרשו שנים רבות וכולי האי ואולי. ועל כן גמלה בליבי ההחלטה שלא להוציא את הקונטרס השנה, כי אם להעמיק חקר עוד ועוד בעניין זה ולהוציא את הקונטרס בעוד מספר שנים. מה גם שטרדותי הרבות לא נתנו בידי די זמן להתעסק בסידור הדברים וכתבתם.

אולם לבסוף, זמן קצר מאד לפני פרוס עלינו היום הקדוש, התיישבתי בדעתי שאף שאכן לא הגעתי אפילו לקצה קצהו של הנושא, מכל מקום הלא איך שלא יהיה יש בידי חומר רב מאד בעניינו של יום, וחומר זה יכול להועיל מאד להרבה מבקשי ה' ודורשיו להבין ולהשכיל במעלת יום זה ומשמעותו, וקדושתו וסגולתו, ואין אני רשאי למנוע טוב מבעליו.

מה גם שבשנה זו הנני זוכה לקיים את מנהג החלאק'ה באתרא קדישא מירון, בחסד ה' עלי, והזמן גרמא לפרסם חידושי תורה לכבוד הרשב"י ולכבוד השמחה.

ובנוסף לכל זה זיכוני מן השמים לשים לב, ששנה זו שנת תשע"ח היא השנה השמינית בעשור השמיני למאה השמינית, ואם כן תיקונה הוא הוד שבהוד שבהוד (שספירת ההוד היא הספירה השמינית מעשרת הספירות), ונמצא שכבר אלף שנה לא היתה שנה כזו שסודה סוד ההוד ותיקונה תיקון ההוד, וגם זה היה בשבילי

סימן שהזמן להוציא את הקונטרס הוא השנה דוקא, ואף שזו רק מהדורא קמא מכל מקום כדאי שהתחלה תהיה בשנה זו.

ע"ג כן אמרתי בליבי לקחת מתוך כל הטעמים הרבים שקיבצתי ושחידשתי - ל"ג טעמים נבחרים בלבד ולפרסם אותם כבר השנה, ובעזרת ה' עוד חזון למועד להוסיף עליהם בשנים הקרובות עוד כהנה וכהנה טעמים נבחרים, ועוד הרבה והרבה עניינים נשגבים ונפלאים נוספים.

ע"ג כן אל יתפלא הקורא אם ימצא עניינים יסודיים בענייניו של יום שלא הוזכרו בקונטרס וכדומה, כי מה שהבאנו כאן הוא כקצה קרחון, ורובא דרובא מהחומר שליקטנו ושחידשנו לא נכנס לקונטרס השנה, ובעזרת ה' יבוא זמנו.

והמטרה שעמדה לנגד עינינו בקונטרס הנוכחי הינה, להגיש לפני הקורא הנכבד ל"ג מהלכים מאירים בענייניו של יום, שכל מהלך ומהלך מהם הרי הוא עולם שלם בפני עצמו, וגם אם יקרא האדם רק אותו ולא שום טעם לפניו או לאחריו יקבל מהלך שלם בעניין מהותו של יום והשמחה בו, ובסוף כל טעם וטעם השתדלנו לבאר על פיו את המנהגים הנהוגים באותו היום עד כמה שידינו מגעת.

והנה על פניו מתבארים בקונטרס זה ל"ג מהלכים נפרדים לגמרי שלכאורה אין כל קשר ביניהם, אבל המתבונן בעינא פקיחא והוא חכם ומבין מדעתו, יראה ששורש כל הטעמים הכל אחד, ולא בכדי היתה ירידת המן ביום ירידת המבול, ולא בכדי קרו ב' דברים אלו ביום בו נרצח הבל, ולא בכדי ביום זה נפטרו רשב"י ויהושע בן נון, ולא בכדי בדיוק היום הזה הוא יומו של משה ובו נתקן חטא אדם הראשון וכו' וכו', וגם כל הביאורים הנפרדים לגמרי שהובאו בביאור מהות ספירת ההוד, האמת היא ששורש כולם הוא אחד, ומהות זו היא גם השורש לכל המאורעות הנ"ל, ודברים אלה ארוכים ועמוקים הם, ויש לנו בזה עשרות דפים כתובים, לבאר כל מהלך ומהלך מהמהלכים שהתבארו בקונטרס היאך הוא קשור ואחוז עם כל שאר המהלכים.

ובפרט עניין רשב"י, שלכאורה הוא מוזכר בפירוש רק בששת הטעמים הראשונים שבקונטרס ושאר הטעמים שאחר כך לכאורה אינם קשורים בו כלל, אמנם האמת היא שסוד רשב"י וסוד ל"ג בעומר אחד הם, ומה שיש בל"ג בעומר יש ברשב"י והמתבונן בסוד רשב"י ובמאמרו ובתולדותיו יראה כי יש ברשב"י את כל מה שהתבאר בקונטרס זה שיש בל"ג בעומר. וכמו כן הסיפור של תלמידי רבי עקיבא הוא רק מהלך אחד מתוך ל"ג, אבל המתבונן יראה, וגם מבואר הרבה מזה בספרים, שמעשה זה של תלמידי רבי עקיבא, מתפרש לפי כל מהלך ומהלך בדרך שונה, וגם בזה יש אצלי חומר כתוב באריכות גדולה מאד.

ועוד יש לנו אריכות בסוד 'נעוץ סופו בתחילתו' המבואר בטעם האחרון, לבאר עניין זה על פי כל טעם וטעם מהטעמים המובאים בקונטרס, וגם את עניין 'נעשה

ונשמע' המתבאר בטעם כ"ט זכינו בס"ד לבאר בכמה וכמה דרכים איך קשור 'נעשה ונשמע' ליום הזה וזאת על פי כמה וכמה טעמים שהתבארו בקונטרס. וכן הלאה והלאה יש בידינו הרבה הרבה קישורים המראים בחוש היאך כל הדברים שעל פי נגלה נראים כלא קשורים בכלל - לכולם שורש אחד. ותכלית ידיעת כל זה - להודיענו כי לעולם לא נדע ולא נעמוד על סודו של יום זה בשלימות, וכל שביכולתנו הוא להשיג אי אלו רסיסי אורה בלבד.

לפנים ברצוני להודות כל אלה שבזכותם הגעתי עד הלום, ובראשם לאבי מורי עטרת ראשי ולמורי חמי שיחיו המלויים אותי ותומכים בי לאורך כל הדרך, ולהרב הגאון ר' ישראל קרול שליט"א ולידידי היקר אשר ידיו רב לו בהפצת מעיינות החסידות הרב ישראל אליהו שפירא שליט"א - שנעזרתי בהם בכמה עניינים הטעונים ליבון, ולידיד נעורי צנא מלא ספרי הרב שמחה בונים מורגנשטרן שליט"א ולרב הגאון ר' משה ברנדסדורפר שליט"א מפיץ מורשתו של התנא הקדוש רבי עקיבא בדורינו - שנעזרתי רבות בחומרים שקיבלתי מהם. ולידידי היקרים הרב ש. ב. קלינבסקי שליט"א והרב יצחק נתן הויזמן שליט"א שעמדו לימיני בכל שלבי עריכת הקונטרס בעידוד ובתמיכה ובעצה טובה. יהי שכר כולם כפול מן השמים.

יד הקונטרס הזה לעילוי נשמת האי גאון וחסיד משרידי דור דעה וממעתיקי השמועה אא"ז הר"ר נחום קרנבייסר זצ"ל שיומא דהילולא דיליה חל סמוך ונראה ליום הקדוש ל"ג בעומר (ונפטר ביום פטירת שמואל הנביא שהוא החל בתיקון מידת ההוד כידוע). לעולם לא נשכחהו, ועד דור ודור נזכור ונתנה חסידותו, וקדושתו, וצדקת פרזונו. ויה"ר שנזכה לידבק בלהט אש החסידות שבערה בו והבעירה את סביבותיו, ודרכו ומורשתו תלוונו לאורך ימים עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו.

רשימת ל"ג הטעמים

פרק א:

כדאי הוא רבי שמעון

פרק ד:

מצוה למימני יומי

א. הילולא רבא

ב. רשב"י לא מת

ג. יומו של משה

ד. גל עיני ואביטה נפלאות

ה. נס ההצלה

ו. שער הל"ג

ז. שליש העליון

יח. והשימותי את מקדשיכם

יט. המתקת הדינים

כ. כללא דכולא

כא. רחמנא לבא בעי

כב. עלמא דאתגליא

פרק ב:

זה היום עשה ה'

פרק ה'

מצוה למימני שבועי

ו. והמגפה נעצרה

ז. המרד הראשון

ח. צום יהושע

ט. לחם אבירים אכל איש

י. ארובות השמים נפתחו

יא. עשיתי תשובה ונתפשרתי

כג. הפעם אודה את ה'

כד. אור הנשמה

כה. סוד האמונה והביטחון

כו. שמחתי מתוך יראתי

כז. למי שההוד שלו

כח. כולו חייב זכאי

כט. כתרים של הוד

ל. אשר תנה הודך על השמים

לא. פרט וכלל

לב. אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום

לג. נעוץ סופו בתחילתו

פרק ג:

שמוחת מועדיך

יב. איידי דחביבא ליה

יג. בראש כל מועדות

יד. כללא דכל מועדיא

טו. קרוב אליך הדבר

פרק א

כדאי הוא רבי שמעון

- הילולא רבא
- רשב"י לא מת
- יומו של משה
- גל עיני ואביטה נפלאות
- נס ההצלה

א

הילולא רבא

שיטת רשב"י ע"ה בכמה מקומות בזהר הקדוש הינה, כי מיתת צדיקים אין בה עצב ואבילות, אלא היא שמחה והילולא.

ומבואר בזה"ק (ח"א רמה:) שאף כל הצדיקים אילו היו יודעים עניין פטירת הצדיק ועליית נשמתו לגנזי מרומים היו שמחים ביום פטירתם.

וקיים רשב"י דבר זה בעצמו שעמד וציפה ליום הסתלקותו, והיה שרוי כל אותו היום בשמחה עצומה, והפליג במעלת אותו היום שהוא עת רצון ושעת הכושר, כמבואר כל זה באידרא זוטא קדישא.

ובספרי הקבלה והחסידות, ההולכים בדרכו של רשב"י הקדוש, מוסבר באריכות הטעם שפטירת הצדיק היא הילולא.

בספר קינת סתרים למהר"א גאלאנטי (איכה ה' ב') ובסידור הרב (שער הל"ג בעומר וכן באיגרת הקודש סימן כ"ו) מבואר כי בשעת פטירת הצדיק מתעוררים כל מעשיו שעשה בעולם, וכל התורה שעסק בה, וכל התיקונים שתיקן, ונעשית עת רצון גדולה.

יש שביארו שישנם יחודים גדולים מאד שהצדיקים אינם יכולים לעשותם בימי חייהם, שמא יגיעו לידי כלות הנפש, ובשעת מיתתם אז היא השעה שבה הצדיקים עוסקים באותם יחודים רמים ונשגבים.

ובבבלי, אז הוא הזמן שבו הצדיק מגיע לתכלית מדרגותיו ועבודתו, ו'רוכב ערבות שש ושמח בבוא אליו נפש נקי וצדיק' (מו"ק כה:): ובפמליא של מעלה ישנה שמחה גדולה. וגם לצדיק עצמו הרי זו שמחה גדולה לעזוב את העולם הזה הגשמי המלא הסתרות הפרעות ומכשולים, ולעלות לעולם שכולו טוב, אמת, ודביקות ה'.

אמנם, שאר התנאים והאמוראים מצינו שסוברים כי סילוקן של צדיקים הינו דבר עצוב מאד, כמו כן מצינו שתיקנו חכמינו להתענות ביום פטירת משה רבינו ע"ה, ובימי פטירתם של צדיקים נוספים.

אך באמת אין בזה מחלוקת או סתירה חס ושלום, ואלו ואלו דברי אלקים חיים. כי גם לשיטת רשב"י יש בפטירת הצדיק גם עצב ואבידה לעולם, שנחסרת זכותו של הצדיק מן הדור. וכמו כן גם שאר התנאים והאמוראים אינם חולקים על כל מה שכתבנו לעיל לשיטת רשב"י.

רק שדעת רוב התנאים והאמוראים היתה להנהיג את העולם כפי המדריגה הרגילה והנרגשת לעיני בשר, שכשוראים לנגד עיניהם את פטירתו של הצדיק הרי הם מצטערים. ודעת רשב"י היתה להנהיג את העולם כפי דרגת יחידי סגולה, שבכוחם להתעלם ולהתעלות מעל הצער של עצמם, ומעל מה שנראה לעינינו בעולם הזה, ולשמוח בשמחת הצדיק עצמו, ובשמחת העולמות העליונים.

ובאמת בקרב רבותינו בעלי הסוד ומאורי החסידות, ובקרב ממשיכי דרכם המדבקים עצמם באור תורת רשב"י כל השנה, אכן נהוג לעשות ימי משתה ושמחה ויום טוב בימי פטירת כל הצדיקים.

אמנם רוב המון ישראל נוקטים כשיטת הפוסקים שהנהיגו הלכה למעשה כפי הראייה הפשוטה בעיני בשר, ולכך נוהגים להתענות ולהתאבל בימים אלה.

ומכל מקום ביום פטירתו של רשב"י ע"ה, נוהגים כולם לעשות אותו יום משתה ושמחה. והטעם הוא כיון שלשיטת רשב"י בעל ההילולא בעצמו, יום הפטירה הינו יום שמחה, לכן אף שאין נוהגים כמותו בימי פטירת כל הצדיקים, על כל פנים ביום פטירת רשב"י עצמו יש לנו לנהוג כשיטתו.

ואפשר גם, שביומא דהילולא דרשב"י, זוכים כל ישראל למעט נגיעה במדריגת רשב"י, ולכן אף אלה שכל השנה לא זוכים לילך בדרכו הנשגבה של רשב"י, מכל מקום ביום ל"ג בעומר מתחברים הם לאור תורתו של רשב"י, ועל כל פנים ביום זה הולכים הם בדרכו, ומרגישים כי פטירת הצדיקים היא הילולא ולא יוסיף עצב עימה*.

הערות

א. הגמרא במסכת מגילה (יג:) מספרת 'כיון שנפל פור בחודש אדר שמח (המן) שמחה גדולה, אמר 'נפל לי פור בירח שמת בו משה', ולא היה יודע שבשבעה באדר מת משה, ובשבעה באדר נולד'. והקשו דלכאורה היה צריך להיות כתוב קודם 'נולד' ואחר כך 'מת' ולא להיפך. והוכיחו מכך הצדיקים שכונת הגמרא אינה ללידה כפשוטה, וביארו, שהמן סבר כי מיתת הצדיק הינה 'מיתה', שהיא דבר רע שבו מסתיימים חיי הצדיק, והאמת היא בדיוק להיפך, שביום שבו הצדיק מת, אז הוא יום לידתו, שאין זה סיום חס ושלוש, אלא בדיוק להיפך, זוהי רק התחלת חיי הצדיק האמיתיים בעולמות העליונים. ולפי זה אפשר ליתן טעם למנהג ששורפין את המן בל"ג בעומר. כי כל מהות יום זה הינה היפך מחשבת המן הנ"ל, ובשמחתנו ביום זה הרינו מוחים את זכר דעתו המשובשת של המן האגגי שבא מעמלק. ובשריפתו הרינו מוכיחים ומראים לכל שאין האמת כפי שסבר המן הרשע, אלא יום פטירת הצדיק היא יום הולדתו.

ב

רשב"י לא מת

מבואר בספרים הקדושים שרשב"י ע"ה היה בתכלית השלימות האפשרי לילוד אשה להגיע, ועלה ונתעלה מעל כל צדיקי הדורות, בין שהיו לפניו ובין שהיו אחריו.

והנה במהלך הדורות כמו לישראל צדיקים גמורים שנאמר עליהם ש'מתו בעטיו של נחש', והיינו שלא היה בהם שום חטא ועוון, ולא פגמו מעולם, ומיתתם לא היתה בחטאם, אלא אך ורק כדי לכפר על חלקם בחטא אדם הראשון.

אמנם רשב"י ע"ה, לא זו בלבד שלא היה בו שום חטא, אלא אף את חלקו בחטא אדם הראשון תיקן בתכלית השלימות, ולא היה בו שום סרך שייכות אפילו לחטא זה.

ולפיכך לכל עניין המיתה אין שום שייכות לרשב"י ע"ה, כי אפילו את 'עטיו של נחש' שבקברו תיקן, ואכן הוא לא מת, אלא נתעלה בחיים חיותו לגן עדן, ובכדי ספדי ספדנייא וקברי קברייא, ולא כתיב ביה 'מיתה' אלא 'הסתלקות'.

וזוהי הסיבה לשמחה הגדולה ביום מיתתו, כי בשונה מכל בני אדם ואפילו מן הצדיקים, לא היה בהסתלקותו שום עניין עונש או כפרה, אלא אך ורק שמחה והילולא, והיתה מיתתו עניין נשגב שבו עלה ונתעלה לגנוי מרומים בחד קטירא.

וזוהו הטעם ששורפים בגדים על קברו, כי כל עניין הבגדים התחיל אחרי חטא עץ הדעת כידוע, ובזה ששורפים בגדים מראים כי רשב"י ע"ה תיקן חטא זה בשלימות.

הערות

ב. ובזה תבין גם מה שבפטירת כל צדיק מדליקין נר קטן, ולכבוד רשב"י ע"ה מדליקים מדורות גדולות, כי כל הצדיקים בפני רשב"י כנר בפני האבוקה.

ג. על פי תקנת השבין סימן ט"ו אות ל"ט, נר ישראל רז"ן ערך נשמה עמוד נ"ה, ישועות מלכו (ליקוטי תורה עמוד 152), ועוד.

וידוע הדיון סביב היתר או איסור כניסת כהנים לאוהל הרשב"י באתרא קדישא מירון. והנה אין אנחנו באים להכניס ראשינו בין ההרים הגבוהים ולנקוט עמדה כצד זה או אחר, רק נציין כהמשך לנאמר בגוף הטעם, שבין המתירים יש שהסתמכו בדבריהם על המבואר כאן, שרשב"י ע"ה לא מת.

ג יומו של משה

הפוסקים הקשו על מה ששמחים ביום מיתת רשב"י, מהא דתיקנו חז"ל להתענות ביום פטירת משה רבינו.

ועל זה וכיוצא בזה נאמר 'שאלת חכם חצי תשובה' שאף שכוונת המקשים היתה לערער ולפקפק על השמחה ביום זה, מכל מקום משמים סיבבו שבלשון שאלתם גופא בה גנוז סוד העניין, ומהמקום שממנו שאלו משם היא תשובתם.

שבאמת כל עניין השמחה בל"ג בעומר הוא משום שהוא הפכו הגמור של ז' אדר, ומאותו הטעם שמתאבלים בז' אדר, מאותו הטעם גופא שמחים בל"ג בעומר, וכל הפגם שביום ז' אדר נתקן בשלימות בל"ג בעומר.

וביאור העניין הוא שרשב"י ע"ה היה נשמת משה רבינו, והוא תיקן והביא לידי גמר את כל התיקונים שהיה משה רבינו ע"ה צריך לעשות בעולם ובעוונותינו לא הספיק.

ולכן מתענים ביום ז' אדר, שהיה בו צער גדול, שמת משה רבינו עליו השלום בניגוד לרצונו קודם שהשלים כל מה שהיה יכול להשלים לפי גודל מעלת נשמתו. אכן כדי להשלים כל זאת, נתעברה נשמת משה רבינו ע"ה בגופו של רשב"י ע"ה, וכל ימיו אשר חיה עבד רשב"י ע"ה להשלים כל מה שהיה צריך להשלים בגלגולו הראשון, ולתכלית התיקון הגיע ביום הסתלקותו, שאז נשלמה נשמתו נשמת משה רבינו ע"ה והגיעה לתכלית תיקונה והדרה.

וזה עניין השמחה בל"ג בעומר, שהוא יומו של משה רבינו ע"ה, שבו נשלמה נשמתו הרוממה לאלהיה בשלימות ובשמחה.

ומסורת ביד צדיקי הדורות ש'ל"ג בעומר' גימטריא 'משה'. ועוד גילו צדיקי הדורות שבאותו יום בשבוע שבו חל ז' אדר באותו היום בשבוע יחול גם ל"ג בעומר, ובחג הסוכות שלאחר מכן יחול באותו היום אושפיזיה דמשה"י.

הערות

ד. עיין בספר הילולא רבא להרב יעקב אנהורי דף כ"ב, נר ישראל ל"ג בעומר עמוד פ"א בשם הרה"ק ר' דב בער מליעווא, שער יששכר מונוקאטש (מאמרי חודש תשרי מאמר ימי החג ליום ג' דסוכות בשם ר' מרדכי דוד מדאמבראווא, מאמרי אייר מאמר גל עיני אות כ"ג), מגן אברהם מטריסק רמזי ל"ג בעומר, שו"ת דברי יציב ליקוטים והשמטות סימן ס"ד בשם הדברי חיים, טעמי המנהגים עמ' רנ"א ענייני פסח בהג"ה בשם ספר דבר יום ביומו.

ד

גל עיני ואביטה נפלאות

ל"ג בעומר הוא יום שמחתם של העוסקים וההוגים בתורת הסוד. ואכן בדורות עברו נחגג יום זה אך ורק בקרב אותם מחצדי חקלא שזכו לכתרה של תורת הקבלה, שעברה בזמנים ההם מפה לאוזן איש מפי איש בקרב יחידי הסגולה שבדור בלבד. ורק עם התגלות חכמת הקבלה לרבים לקראת תחילת האלף השישי, התגלה גם סוד של קדושתו של יום ל"ג בעומר.

ואף אחר שכבר התגלה סוד יום זה, מכל מקום דברי הימים מלמדים כי יום זה לא נחגג באופן משמעותי כי אם בקרב ההולכים בדרכי חכמת הנסתר והפנימיות.

ודבר נפלא הוא שבדורות האחרונים ממש נעשה יום זה חג לכל ישראל, ומשנה לשנה חוגגים את היום הזה יותר ויותר אנשים מכלל ישראל. וטעם הדבר הינו, שבדורותינו אלה מתגלית פנימיות התורה מיום ליום ומשנה לשנה יותר ויותר, וכל ישראל נעשים קשורים ושייכים יותר ויותר לרזי התורה ופנימיותה, וכמו שרואים בחוש. וזהו הטעם למה שיום חגם של הדבוקים בפנימיות התורה, הפך להיות חג של כל כלל ישראל.

ומה שנקבע דוקא יום זה להיות היום טוב של העוסקים בסודות התורה, הרי זה מפני שביום זה היה מעמד האידרא זוטא הנורא, שבו גילה רשב"י את סודות התורה הנשגבים ביותר, סודות שבכל חייו לא גילה כמותם, ובו ביום אף התחילה כתיבת הזוה"ק על ידי רבי אבא, כציווי רשב"י. ומה שהיה בשנה ההיא באותו יום ל"ג בעומר מקודש, מתעורר ומתנוצץ מחדש בכל שנה ושנה בבא אותו היום, ולפיכך מסוגל הוא להתגלות סודות התורה.

וביון שהשמחה ביום זה היא מפני מעמד האידרא זוטא שהיה בו, על כן מדליקים בו מדורות אש, לזכר מעמד האידרא זוטא קדישא שהאש ליהטה סביבותם וכל ההוא יומא לא אפסיק אשא מן ביתא'. ולזכר מה שמוכא בזוה"ק שרשב"י ע"ה גזר על אותו היום שיתארך ולא יפנה אורו עד שיגמור לגלות כל הסודות, והתרבה אורו של אותו היום.

הערות

ה. ויש להוסיף כי ביום זה, המסוגל להתגלות סודות התורה, ירדה לעולם נשמת רשב"י הקדוש (שהקב"ה ממלא שנותיהן של צדיקים מיום ליום. בני יששכר ופרי צדיק) והתגלתה הנשמה הקדושה שעתידיה להאיר את העולם באור סודות התורה.

כמו כן ביום זה יצא רשב"י הק' מן המערה (ערוך השולחן או"ח תצ"ג), וכידוע גילוי סודות התורה על ידי רשב"י החל מאז יציאתו מן המערה (כדאיתא בזוה"ק ח"א רטז:).

ו. בני יששכר.

ה

נס ההצלה

בשן"ת שם אריה (או"ח סימן י"ד) מחדש טעם נפלא לשמחה בל"ג בעומר, וזה לשונו הזהב (בשינויים קלים):

'ידוע מה שכתוב בשבת (לג): שגזרה המלכות על רשב"י שיהרג ולכן ברח וישב במערה עד דמית קיסר ובטלה הגזירה, ואמר שם רשב"י 'הואיל ואיתרחיש לי ניסא איזיל ואתקין מילתא', הרי שנעשה לו נס שניצל מחרב מלכות. ולכן לזכר הנס שניצל רשב"י מחרב רעה ולא נהרג בידי הרומיים קבעו יום מיתתו ליום שמחה, על שמת מיתה בידי שמים ולא מת מיתה בידי אדם. ולכן בחרו ביום זה, יום המיתה, על שמת כדרך כל הארץ ולא נהרג בידי אדם. ועשו יום זה יום משתה ושמחה על הנס שנעשה לו שהצילו ה' מחרב מלכות והאריך ימים ושנים אחר הגזירה עד שמת בידי שמים'.

וראה בשדי חמד (מערכת א"י סימן ו' ד"ה ומצאתי) ששיבח טעם זה וכתב: 'העתקתי דברי קדשו כי נעמו ומתוקים מדבש, אפיריון נמטייה כי נפק דק ואשכח טעם לשבח בדבר הזה'.

ובספר אילנא דחיי - אור הנר (הגה"ה ניצוצי אורות דף ט.) הקשה על דברי השם אריה: 'ותמוה איך שכח מקרא מלא בפרשת שמות 'ויבקש להרוג את משה' ואם כן גם בו' אדר היה ראוי לשמוח על שאנו יודעים שמת בנשיקה ולא על ידי בשר ודם חס ושלום, ולמה בו' אדר מצוה להתענות, ועל כן דבריו דברי תימה הם ומצווה ליישבם'.

וכדי לקיים המצוה שכתב בעל אילנא דחיי, יש לומר בס"ד שודאי לא כל צדיק שניצל ממות נקבע יום טוב ביום מותו, ושאני רשב"י שהוא התנא היחיד שמצינו שניצל מִיָּדָה של מלכות רומי הרשעה, ועל כן כיון שתיקנו חז"ל להתאבל ולהצטער בכל שנה ושנה על מותם של עשרה הרוגי מלכות, בהכרח היה לתקן שמחה לדורות על שהתנא הקדוש רשב"י לא נהרג עמהם.

ועוד נראה, שכשקבעו יום שמחה והודאה על נס הצלתו של רשב"י הקדוש, ודאי אין זה משום ניסו הפרטי של רשב"י, אלא משום שאם היה נהרג רשב"י בזמן ההוא, בטרם גילה כל מה שגילה ופעל כל מה שפעל ותיקן כל מה שתיקן, היה זה הפסד עצום לכל כלל ישראל בכל הדורות, ולכן קבעו יום שמחה והודאה לכלל כלל ישראל, לא על ניסו הפרטי של רשב"י, אלא על שברחמי ה' וחסדיו לא אבד מאיתנו אותו צדיק, וזכינו לאורו עוד רבות בשנים.

אך נס הצלתו של משה רבינו עליו השלום, אין טעם לקבוע יום טוב לזכרו, כי משום ניסו הפרטי של משה רבינו ע"ה אין לקבוע יום טוב לכלל ישראל, ואם משום שעל ידי שניצל זכיננו שהוציאנו ממצרים ונתן לנו את התורה, לשם מה זקוקים אנו לקבוע יום שבו יודו על כך והלא לזה מוקדשים חג הפסח וחג השבועות, ובלאו הכי מודים אנו לקב"ה בהזדמנויות רבות על שזכיננו לאורו של משה ופועליו, ומה שאין כן אצל רשב"י אם לא היה נקבע יום שמחה על הצלתו, לא היתה אף הזדמנות אחרת להודות לקב"ה על שזיכנו לאורו.

פרק ב'

זה היום עשה ה'

- והמגפה נעצרה
- המרד הראשון
- צום יהושע
- לחם אבירים אכל איש
- ארובות השמים נפתחו
- עשיתי תשובה ונתפשרתי

ן

והמגפה נעצרה

הגמרא במסכת יבמות (סב:) מספרת:

'אמרו, שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם, רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא, כולם מתו מפסח ועד עצרת'.

ובדרשות הר"י ן' שועיב (מובא בבית יוסף אורח חיים סימן תצ"ג) כתב: 'שמעתי שיש במדרש שמתו מפסח עד פרוס העצרת'.

ובספר המנהיג לראב"ן (הלכות אירוסין ונישואין סימן ק"ו עמוד ע"ב) כתב בשם הרז"ה שראה בספר ישן (היינו גמרא ישנה. טוב עין להחיד"א) הבא מספרד גירסא 'פרוס העצרת'.

ופירשו הראשונים הנ"ל ש'פרוס העצרת' היינו ל"ג בעומר'.

ובבית הבחירה להמאירי (שם ד"ה אע"פ) כתב בפשטות: 'וקבלה ביד הגאונים שביום ל"ג בעומר פסקה המיתה, ונוהגים מתוך כך שלא להתענות בו'.

ואין להקשות מלשון התלמוד שנקט 'עד עצרת'. כי יום ל"ג בעומר הוא יום טמיר ונעלם, וכמו כל נסתרות התורה, עלה ברצונו יתברך שלא יתגלה סוד היום הזה עד הדורות האחרונים, ולכן אף שחז"ל ודאי ידעו והכירו בסוד יום זה מכל מקום לא יכלו לדבר עליו, ולכן העלימו ולא כתבו את היום המדויק שבו פסקה המיתה. אלא נקטו רק את התקופה שבה קרה הדבר, בקירוב ובלי להיכנס לפרטים מדויקים, ואין שום הכרח מלשונם שמתו עד העצרת ממש. וגם במקומות שכן דיברו על עיצומו של יום ממש, לא נקטו בדבריהם בגלוי את שם היום, אלא דיברו ברמזים וכגון 'פרוס העצרת' וכדומה, שרק מי שמקובל בידו ש'פרוס העצרת' הכוונה לל"ג בעומר - מבין את כוונת הדברים.

והקשה הפרי חדש (או"ח תצ"ג אות ב') 'ומיהו יש לדקדק בשמחה זו למה, ואי משום שפסקו למות, מה בכך, הרי לא נשאר אחד מהם וכולם מתו, ומה טיבה של שמחה זו'.

הערות

ז. דמאי פורסא? פלגא! שקודם הפסח שואלין ודורשין ל' יום, וקודם העצרת רק חמישה עשר יום, ומתחילין מל"ג בעומר החל חמשה עשר יום לפני חג השבועות. וצע"ג ליישב החשבון.

ובמעייין גנים לרמ"ע מפאנו (בסדר ספירת העומר) תירץ שהגזירה היתה גם על ר"ע שימות, ולבסוף אף שמתו כל תלמידיו מכל מקום הוא עצמו האריך ימים, והעמיד תלמידים שנית והמשיך את מסירת התורה, ושמחים אנחנו שלא מת הוא עמהם.

אמנם התירוץ המקובל באחרונים הוא, וכן תירץ הפרי חדש גופיה, שהשמחה היא על שלא מתו באותה המגיפה חמשת התלמידים שהוסיף רבי עקיבא אחר כך.

וכתב בשער הכוונות (ענין ספירת העומר דרוש י"ב): 'רשב"י ע"ה הוא מחמישה תלמידיו הגדולים של ר"ע ולכן זמן שמחתו ביום ל"ג בעומר'. ונראה שמה שמחים עם רשב"י יותר משאר התלמידים הרי זה מכיון שרשב"י היה הראש והעיקר שבהם.

והטעם שחמשת התלמידים נותרו לפליטה ולא ניספו במגיפה הינו, שהם תיקנו מידה זו ד'נהגו כבוד זה בזה'. ורשב"י הוא היה עיקר תיקון עניין זה, וכל כך היה חשוב אצלו עניין כבוד חבריו עד שאמר 'מוטב לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבריו ברבים'. ואפשר שלזה מדליקין מדורות אש ביום הזה, להזכיר מאמר רשב"י הנ"ל שבזה תיקן ועצר את אבילות ימי הספירה.

הערות

ח. בספר פרי עץ חיים שער ספירת העומר פרק ז' בהערה כתוב: 'והטעם שמת רשב"י ביום ל"ג בעומר, כי הוא מתלמידי רבי עקיבא שמתו בספירת העומר'. ורבים מקשים דהלא רשב"י ע"ה לא מת אז אלא שנים רבות אחר כך, כי הוא מחמשת התלמידים שנשארו לחיות.

ואין זה לא שגגה היוצאת מפי השליט ולא טעות סופר (כפי שרצו רבים לטעון), אלא הכל פשוט מאד, שזה ודאי שרשב"י ע"ה לא מת יחד עם תלמידי רבי עקיבא, וודאי היה ידוע דבר זה גם למהרח"ו זיע"א, ולא בא המהרח"ו אלא לומר שכידוע יש קשר בין נשמת הצדיק לבין היום שבו הסתלק, והימים הראויים לפטירת כל תלמידי רבי עקיבא היו הימים שבין פסח לל"ג בעומר, כל תלמיד ביומו לפי בחינתו, ולכן אף שרשב"י ניצל ולא מת באותו ל"ג בעומר שבו היה ראוי למות, מכל מקום היום הראוי לפטירתו הוא ל"ג בעומר וזאת בגלל שהיה תלמיד רבי עקיבא וכל תלמידי רבי עקיבא מתו בימים אלה דוקא, ולכן אף שלא מת בשנה ההיא באותה המגיפה, מכל מקום יום הסתלקותו היה בל"ג בעומר, ופשוט שזוהי כוונתו הפשוטה של המהרח"ו (וכיון שרבים לא הבינו זאת על כן היו דפוסים שהשמיטו זאת).

ט. כן מוכח מירושלמי סנהדרין פ"א ה"ב להמתבונן. ועיין בשערי המועדים ל"ג בעומר אות פ"ג שכתב גם כן הכי, וציין לזוה"ק ח"א רנה. ואם אחד הוא אני הוא'.

ז

המרד הראשון

כמה ספרים ציינו שבספרי יוסף בן מתתיהו (הידוע בכינוי יוסיפון) מובא, כי המרד הגדול שפרץ בשלהי ימי הבית השני, שבו העזו היהודים לראשונה למרוד ברומאים, וקראו תיגר נגד האימפריה הרומאית בכלל, ונגד הנציב הרומאי האחרון פלורוס בפרט, החל ביום י"ח באייר שנת ג' אלפים תתכ"ה.

וכתבו שזהו הטעם שנקבע יום ל"ג בעומר ליום שמחה, משום שביום זה פרקו ישראל את עול מלכות הרשעה מאליהם, ויצאו ולחמו בה בריש גלי.

וזהו הטעם למה שיוזרים ביום זה בקשת, זכר למרד ולמלחמה. ומאותו הטעם משיאין משואות ביום זה, כי הכובשים הרומאים אסרו על השאת המשואות לצורך ציון קידוש החודש, ולכן הפכו המשואות לאות וסמל למרד ברומאים.

הערות

י. עיין מלחמות היהודים ב' טז - יז, מסע מירון עמוד ע"א, זיו המנהגים עמוד ק"ה, ספר התודעה אייר עמוד רנ"ט.

ובספר בין פסח לשבועות להרה"ג ר' צבי כהן שליטא (פרק י"ח סעיף י"ז) הקשה, שבמשנה (ר"ה כב:) מבואר שהמשואות בטלו בגלל הצדוקים, ולא בגלל הרומאים. ובמחכ"ת לא קשה מידי, כי אכן על אף התנגדות הרומאים מכל מקום לא פסקו המשואות, ורק בגלל הצדוקים הופסקו לאחר שנים הרבה.

ח

צום יהושע

מסורת עתיקה שנמצאה במקורות קדומים מצביעה על כך שי"ח באייר הוא יום פטירת יהושע בן נון. בקינת 'אהלי איכה גילו קדשים' לרבי אלעזר הקליר, נמצאים החרוזים הבאים:

וְכָל הַיָּהּ חַת מְשַׁפֶּת שְׁנִי
בְּהִיּוֹת בֶּן נֹון מְנַהֵיג שְׁאוּנִי
וַיִּקְמוּס וַיָּמִיו וּבֹא אִישׁוּנִי
בְּשִׁמוּנָה עֶשֶׂר בְּשָׁנִי.

כמו כן בפיוט הקדום 'קידושי ירחים לרבי פינחס^א', בחלק המתייחס לחודש אייר, בבית בו מזכירים מועדי החודש, ישנה התייחסות לפסח שני, ולצום החל בי"ח בחודש:

פֶּסַח וְנִזְנוֹן טַמְאִים בְּחֶשֶׁבוֹ,
צוֹם יְהוֹשֻׁעַ בְּשִׁמוּנָה עֶשֶׂר בּוֹ

ובזה יצא לנו טעם חדש לשמחה שביום ל"ג בעומר, שהיא גם מפני הילולת ראשון השופטים יהושע בן נון, שמסר לנו את התורה, והכניסנו לארץ ישראל, והעמיד את החמה, ונעשו לישראל ניסים רבים על ידו.

ומובא בחז"ל שכאשר נפטר יהושע התרשלו הזקנים בהספדו. וידוע שכל החטאים שייחסו הכתובים וחז"ל לדורות הראשונים, אינם חטאים במושגים שלנו, אלא כל מעשיהם היו לשם שמים ובטעם נכון, והפגם היה בדקי דקות. ובעניין חטא זה אפשר לומר שהזקנים הרגישו כבר בדור ההוא שעתידיים לבוא זמנים שבהם לא יתאבלו על מות יהושע אלא אדרבה ינהגו ביום פטירתו הילולא ושמחה, והשיגו כבר אז עניין זה על מכונו, ולכן לא הספידוהו כיאות (ומה שנענשו על כך הרי זה מפני שבאותו הדור עדיין לא הגיע זמנה של הנהגה זו, ועוד, שבשעה שמתו מוטל לפניו ודאי מוטל חיוב הספד ואבילות, וכל עניין השמחה וההילולא אינו שייך בכהאי גוונא, וכמו שמצינו אפילו אצל רשב"י שהתאבלו ובכו עליו בשעה שמת).

הערות

יא. הפיוט הקדום 'קידושי ירחים' התחבר על ידי הפייטן רבי פינחס תלמידו של רבי אלעזר הקליר. פיוט זה הינו בעצם ארבעה עשר פיוטים שונים, לכל חודש מוקדש פיוט אחד, ולחודשי אדר ראשון ואדר שני מוקדשים פיוטים בפני עצמם.

כל פיוט הוא בן עשרים וארבע שורות (על סדר הא"ב והאותיות ש' ות' כפולות) ולפני כל חודש היה נאמר בבית הכנסת על ידי הקהל והחזן הפיוט המתאים לחודש זה.

בפיוטים ישנה התייחסות למזל אותו חודש, לשבטו, למאורעות שקרו בו, ולחגים או הצומות החלים בו. הפיוט נדפס בין השאר גם בגניזת קדם כרך א' עמוד 90.

ויש לומר שמה ששורפים המן ביום ל"ג בעומר, הרי זה מפני שהוא יומו של יהושע בן נון שעליו נאמר 'ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו' ולו נאמר 'ושים באזני יהושע' וגו', ומפורש בפסוקים שעניין מלחמת עמלק מסור אליו, ולפיכך בל"ג בעומר שהוא יומו שורפים את המן, לרמז שבכח בעל ההילולא תהיה מחיית עמלק בשלימות במהרה בימינו.

ואפשר שמה שאין אומרים תחנון ביום ל"ג בעומר (דבר המובא במקורות מוקדמים ביותר, עוד לפני המנהג לשמחה ולעשות יום טוב ביום זה) הרי זה זכר למה שאמרו 'אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו אלא אם כן נענה כיהושע בן נון'.

הערות

יב. בספר מסע מירון (עמוד ע"א) כתב שביום י"ח באייר היתה מלחמת העי. ודבריו צע"ג ושגגה, כי לא מצינו כן בשום מקום, ומוכח מדבריו שם שכל מקורו הוא רק מפיוט קידוש ירחים לרבי פינחס ושם לא מוזכר מאומה מזה. ואין זה אלא טעות דמוכת. ולא הייתי מזכיר דבר זה אם לא שהועתקו דבריו בשני חיבורים חשובים מאד ובעלי תפוצה רבה בזמנינו, ומציינים אותו כמקור כאילו היו דבריו תורה מסיני, ולא טרחו לבדוק את מקורו שלו, ועל ידי זה כמעט שנעשה שגור בפי כל שביום זה היתה מלחמת העי, ובעוד כמה שנים מי שיחלוק ויערער על דבר זה יחשב למכחיש את המקובל, על כן מצוה רבה לפרסם כי דבר זה הינו טעות גמורה חסרת כל בסיס, ומוטב שישתקע הדבר כעת ולא יאמר יותר, והלוחות והחיבורים שהעתיקו דבר זה - חובה עליהם למחקו מיידית.

ט

לחם אבירים אכל איש

רבינו החתם סופר כתב שהטעם שהוקבע יום ל"ג בעומר ליום שמחה הוא מפני שיום זה הוא היום בו החל הַמֶּן לרדת לבני ישראל.

את דבריו ביסס החת"ס על מדרש שהיה בידיו, אשר לפיו מיום שכלתה החררה שהוציאו ממצרים, הלכו בני ישראל שלשה ימים בלא לחם, עד שירד להם המן ביום השלישי. ועל פי החשבון היום השלישי הינו יום ל"ג בעומר.

אמנם במסכת שבת דף פז: וברש"י שמות טז, א מבואר שהמן החל לירד בט"ז באייר, מיד למחרת היום בו כלתה החררה. אך ודאי אלו ואלו דברי אלהים חיים, ולכל השיטות יש מקום, כל אחת ברובד אחר.

כי לא בכדי הסתירה התורה את יום ירידת המן ולא פירשה אותו, דהוא חלק מסוד יום ל"ג בעומר, שהוא סוד טמיר ונעלם, שלא ניתן להתפרש ולהיוודע עד הדורות האחרונים. ולכן על פי הפשט ששם אין ידוע סודו של ל"ג בעומר, באמת יום ירידת המן אינו בל"ג בעומר, אלא כפי שנראה מפשטות הכתובים ללא ידיעת הסוד. וזוהי אמת גמורה על פי רובד הפשט.

אמנם היודע את תורת הסוד, ויודע סוד יום נשגב זה, יודע כי יום ירידת המן הוא ל"ג בעומר, ואף על פי שלא נתפרש כן בכתוב, קיבלנו במסורת בעל פה כי היה הפרש ג' ימים בין כלות החררה לירידת המן.

והש"ס אזיל בדרך הפשט, ועל כן נקט כפשטות הכתובים שאין בהם רמז על מרווח זמן של שלשה ימים, אלא נראה שם שמיד למחרת כלות החררה ירד המן, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו. והמדרשים מכוונים יותר על דרך הסוד, ולכן שם גילו לנו חז"ל את הסוד שיש כאן ג' ימים שלא התפרשו, ובזה גילו לנו מעט מזעיר ממשמעותו של יום ל"ג בעומר.

ובבב שנה ושנה ביום הזה אוצרות טללים נפתחים, ושפע פרנסה וכל טוב מושפע על עם ישראל.

הערות

יג. על פי שו"ת חת"ס יו"ד רל"ג, חידושי חת"ס שבת פז:, ודרשות חת"ס.

י

וארובות השמים נפתחו

בספר 'דברי תורה' (להרה"ק מתולדות יהודה שליט"א) כתב שעניין מה שנקבע יום ל"ג בעומר ליום טוב הוא מפני שהוא היום בו החלו ארבעים ימי המבול.

וביאור הדברים הוא, שבפסוק (בראשית ז, יא) מבואר כי תחילת המבול היתה 'בחודש השני בשבעה עשר לחודש', ולשיטת רבי יהושע שבניסן נברא העולם, 'החודש השני' הוא חודש אייר, וכתב רש"י (שם, יב) שאין יום י"ז נחשב ממניין הארבעים, אלא חשבון ארבעים ימי המבול מתחיל מ"ח באייר הוא ל"ג בעומר.

ונראה עוד, שלא רק לעניין החשבון יום ל"ג בעומר הוא תחילת המבול, אלא הוא היום בו התחיל המבול בפועל ממש. דהלא ההבדל בין גשם למבול הינו במשך הזמן, דכשירד גשם זמן רב אזי משתנה שמו למבול. ואם כן כאשר התחילה ירידת הגשם ביום י"ז באייר עדיין לא היה זה מבול כלל אלא רק גשם, ורק כאשר לא הפסיק הגשם לרגע אלא רק המשיך והמשיך אז ניכר שהוא מבול, ואז היתה תחילתו של המבול, וזה ודאי לא קרה ביום י"ז, כי המבול התחיל בשעות היום של יום י"ז וכפי שכתב רש"י, ובפחות מ"ב שעות ודאי לא נחשב למבול. ולכן נקרא שתחילת המבול היתה בל"ג בעומר.

ונקבע יום זה ליום שמחה לדורות, על כך שמעולם לא עזבנו ה' אלהינו, ומעולם ועד עולם חסדו עמנו, ואף בשעת כעסו לא העיר כל חמתו, והשאיר לנו שריד ופליט, ובדרך נס הותיר את אותו צדיק לפליטה, ועל ידי זה הוקם העולם כולו מחדש באופן מתוקן ונעלה יותר מבתחילה.

ועל פי זה אפשר ליתן טעם למנהג לירות בקשת ביום זה, להזכיר לפני הקב"ה את ברית הקשת שכרת עם זרעו של אותו צדיק, ושבעתו שלא יביא עליהם מבול לעולם.

יא

עשיתי תשובה ונתפשרתי

במדרש (בר"ר פרשה כ"ב) מובא כי 'הכל מודים שלא עשה הבל בעולם יותר מחמשים יום'. ונראה מן הדברים שהיה טעם ועניין מיוחד שלא ישלים הבל חמשים יום בעולם הזה. וכן הבינו כמה ספרים ונתנו טעמים לדבר^{טז}.

והנה בסנהדרין לח. איתא שצדקה עשה עמנו הקב"ה שהקדים והגלנו מן הארץ לאחר 850 שנה, ולא המתין שיתקיים 'ונושנתם' שהוא גימטריא 852, כיון שאם היה מתקיים 'ונושנתם' היו מוכרחות להתקיים גם הקללות הכתובות אחריו, ולכן הקדים הקב"ה שתי שנים ל'ונושנתם' כדי שגם הקללות לא תהיינה מוכרחות להתקיים. **ויש** להקשות מפני מה נצרך להקדים את הגלות בשנתיים ולא סגי בשנה אחת. והביאור הפשוט הוא, שכאשר רוצים שמניין מסויים לא יתקיים יש להחסיר ממנו לפחות שנים, כי כאשר חסר מן המניין רק אחד - מבחינות רבות הרי זה כאילו המניין בשלימותו, וכמו שמצינו בעניין גימטריא שאין לדקדק אם חסר אחד, כי גם אם חסר אחד מן המניין הרי זה כאילו שיש את המניין המלא, וכן מצינו בתורה בכמה מקומות, וכמו שכתב הרא"ש בפרק ערבי פסחים סימן מ'. ולכן אם היו בני ישראל נמצאים בארץ ישראל 851 שנה היה מתקיים 'ונושנתם' אף על פי שחסירה שנה אחת, ולכן היה צריך להקדים את הגלות בשנתיים.

ולפי זה מסתבר שאצל הבל, שהיתה קפידא שלא יחיה חמשים יום, גם כן לא מת ביום המ"ט לחייו (כפי שהבינו כמה ספרים) אלא ביום המ"ח, כי אם היה חי מ"ט יום היה זה נחשב כאילו חי חמשים יום, וזה אי אפשר.

ובשת ידוק תשכח שיום המ"ח לחי הבל (שנולד לפי רבי יהושע בא' בניסן) הינו יום י"ח באייר, הוא ל"ג בעומר. ונראה שסוד ל"ג בעומר הטמיר והנעלם נעוץ כבר בראשית הבריאה במעשה קין והבל שאירע בו ביום. וכוונת המדרש לרמוז שמעשה קין והבל היה בל"ג בעומר, רק מכיון שבימים ההם היה סוד ל"ג בעומר טמיר וגנוז ולא ניתן לגלות אלא ליחיד סגולה שבדור, על כן דיבר התנא ברמזים.

ובכמו שמוכא באוצר דרשות ומאמרים פני מנחם (חנוכה) בשם הגה"ח ר' נתן לוברט זצ"ל בעניין המשנה (ביכורים פ"א מ"ו) 'מן החג ועד חנוכה - מביא ואינו קורא', דקשה היאך נמסר דין זה מימות משה רבינו ועד ימות החשמנאים שתיקנו את חג החנוכה. והשיב ר' נתן לוברט זצ"ל שמצא גירסא עתיקה 'מן החג ועד שבועים יום - מביא ואינו קורא'.

והרי זה ממש כדברינו, שכל הימים הטובים גם אלה אשר לא הגיע זמן התגלות אורם - היו גלויים וידועים לחכמים מאז ומעולם, וכאשר רצו לדבר בעניינם נקטו בדבריהם מספר ימים הרומז עליהם.

הערות

טז. עיין לדוגמא בעשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו מאמר חיקור דין ח"ג פ"ד.

וכפי שהמספר שבעים הרומו לחנוכה אינו מדויק אלא מקורב, כך המספר חמשים המובא במדרש בעניין הבל הינו מקורב, וכפי שכתבו כמה מן המפרשים על הדף שאין כוונת המדרש למספר חמשים דוקא, אלא נקט זמן מסויים.

והנה בדברי חז"ל הקדושים מצאנו תאריכים רבים למעשה קין והבל. יש אומרים שהיה המעשה בחנוכה, ויש אומרים שהיה בשבועות, בפרקי דרבי אליעזר מובא שהיה זה בפסח, ובזוהר חדש (כה). מובא שהיה זה בראש השנה.

ולפי המתבאר שהיה זה בל"ג בעומר, אתי שפיר כל הדעות. דיתבאר להלן בהמשך הקונטרס כי ל"ג בעומר הוא כלל דכל מועדיא, ויש בו מפסח, ויש בו משבועות, ויש בו מחנוכה, ויש בו מראש השנה, ויש בו מכל המועדים. ולפיכך אלו ואלו דברי אלהים חיים ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. ולפיכך אחר שהביא המדרש את דעות התנאים בעניין זמן מעשה זה, סיים 'הכל מודים שלא עשה הבל בעולם יותר מחמשים יום' שכפי שפירשנו לעיל הכוונה לל"ג בעומר, וכוונת התנא לומר שלדברי הכל היה זה בל"ג בעומר, ולכן אלו ואלו דברי אלהים חיים^{טז}.

ובתורה שלימה פרשת בראשית הביא מספר קומץ המנחה שהבל חי ל"ב יום. וכתב עליו שאין ידוע מקורו. ואחרי הודיע אלהים אותנו את כל זאת, גם דברי קומץ המנחה יובנו בשופי, כי יש לפרש שכוונתו שהבל חי רק ל"ב ימים מימי העומר, כי ביום הל"ג הסתלק לבית עולמו.

ולפי כל האמור יש לפרש שמה שקבעו יום זה ליום שמחה, הוא משום שבו ביום התחדש עניין התשובה, שעד אותו היום לא עשה אדם תשובה, ובאותו היום חזר קין בתשובה לפני הקב"ה ונמחל לו ויצא שמח^{יז}, ומאז ועד היום קבוע יום זה ליום תשובה לרבים, ושערי תשובה פתוחין בו, וכל תשובה שהיא מתקבלת בו ביום, ואפילו תשובה מן השפה ולחוץ כתשובת קין.

ואפשר שמה שזכרנו בקשת ביום זה, הוא להזכיר עד היכן כחה של תשובה, תשובת קין, שתחת אשר פחד שיהרג על ידי חיות השדה מיד לאחר חטאו, זכה בזכות תשובתו, שהאריך ה' אפו, ורק כעבור שנים רבות לאחר שזכה לראות שבעה דורות, רק אז נהרג כדי שתהא לו כפרה על חטאו, ומיתתו היתה על ידי חץ וקשת ולא על ידי חיות השדה.

הערות

^{טז}. ודו"ק היטב בפירוש זה כי הוא יקר מאוד, ועולה יפה בדברי המדרש. ואף שאין זה פירוש פשוט אלא בדרך דרש, המעיין שם במדרש יראה שהוא מדרש פליאה, ואין בו שום פירוש פשוט, וכל חכמי לב נלאו לבארו אפילו בדרך רחוק, והמפרשים נבוכו בזה ונכנסו לכמה וכמה דוחקים שונים כאשר יראה המעיין שם, והפירוש הזה שזיכנו בו מן השמים מאיר את העיניים בפירוש המדרש פליאה הזה.

^{יז}. כדאיתא בבראשית רבה פרשה כ"ב הנ"ל. ואיתא שם ש'פגע בו אדם הראשון ואמר לו מה נעשה בדינך, אמר לו עשיתי תשובה ונתפשרתי, התחיל אדם הראשון מטפח על פניו ואמר כך היא כחה של תשובה ואני לא הייתי יודע' וכו'. ונמצא שביום זה התחיל אדם הראשון את תיקון חטאו.

פרק ג'

שמחת מועדיך

- איידי דחביבא ליה
- בראש כל מועדות
- כללא דכל מועדיא
- קרוב אליך הדבר

יב

אידי דחביבא ליה

ל"ג בעומר הוא יום טוב שהתגלה משמים לדורות האחרונים כדי שיוכלו להחזיק מעמד בגלות.

שמת חיל'ה היה די להם לישראל בשלשת הרגלים, שהם הַרְגָלִים המעמידות את השנה, ומכוחם וסגולתם שאב כל אחד מישראל כח להחזיק מעמד כל השנה. וכאשר נתמעטו הדורות ולא הספיקו רק שלשה רגלים, היה מן ההכרח להוסיף עוד יום טוב - הוסיפו חכמינו את חג הפורים. וכאשר נתמעטו הדורות עוד יותר, וגם ארבעת הימים טובים הללו לא הספיקו - תיקנו את חג החנוכה כדי להאיר את חשכת הגלות בעוד ימים מקודשים ונעלים המשפיעים כח וקדושה לפניהם ואחריהם.

וכשנתמעטו הדורות וירדו פלאים עוד ועוד, ועול הגלות הוכבד יותר ויותר, נוצר מצב שאפילו חנוכה ופורים כבר לא הספיקו, והיה מן ההכרח להוסיף לבני ישראל עוד יום טוב. ולכן גילו מן השמים לדורות האחרונים את היום טוב הנשגב ל"ג בעומר, על מנת שיחזיקו מעמד בגלות.

ויש לשים לב לנקודה מאד מעניינת וחשובה, והיא שהיום טוב הזה לא נקבע על ידי שגדולי ישראל קבעו ותיקנו לשמוח בו או לחגוג אותו, אלא עמך בית ישראל (החל מראשית האלף השישי) הם הנהיגו עצמם ביום טוב זה מעצמם, שנתעוררו נפשות ישראל מאליהם לקדושת היום וסגולתו, ולכן בספרי גדולי ישראל לא מצינו שכתב אי מי לחגוג את היום טוב הזה או לקיים מנהגיו, אלא כולם מביאים שכך הוא המנהג, יש שעודדו את המנהג, יש שהסבירו את המנהג, אבל מדברי כולם נראה שהדבר התחיל ובא מהעם שבשדות, מנפשות ישראל שהחלו לחוש בקדושת היום מן הרגע שעוררו אותם לכך מן השמים.

ובזה יבואר מפני מה השמחה השורה ביום טוב הזה בלכות בני ישראל, גדולה הרבה יותר לאין שיעור וערך מן השמחה השורה בכל הימים טובים, דהוא על דרך 'אידי דחביבא ליה אקדמיה', שכיון שהיום טוב הזה שלנו הוא, שהתגלה מן השמים בדורותינו במיוחד בשבילנו, ואנחנו אלה שחידשנוהו, על כן אנו בני הדורות האחרונים רוחשים לו חיבה ושמים בו הרבה יותר משאר כל המועדים^{יח}.

הערות

^{יח}. ואין להקשות ממה שבכמה וכמה ספרים קדושים מתלמידי בעל שם בעניין חנוכה, האריכו בכך שחנוכה הוא היום טוב האחרון שניתן לבני ישראל, וניתן לקראת סוף ימי הבית השני (כנראה הכוונה שנס חנוכה אירע אחר כלות מחצה מימות קיום הבית) כהכנה לגלות הארוכה, ולאורו יתקיימו בני ישראל עד ביאת המשיח.

דיש לדעת כי עיקר זמנו של היום טוב דל"ג בעומר הוא לעתיד לבא, ורק אז יתגלה אורו לגמרי, ובאמת

יג

בראש כל מועדות

מבואר בספרים כי ככל שהדבר יותר גבוה ונשגב כך הוא אינו יכול ליכתב ולהתפרש. וזה הביאור במה שאמרו חז"ל 'חביבין דברי סופרים יותר מיינה של תורה', דהדברי הסופרים הם מעולם גבוה יותר מדברי התורה, ומה שלא נכתבו בתורה דברי הסופרים הרי זה מפני עוצם מעלתם שלא ניתנו להתפרש ולהיכתב בתורה שבכתב, ויכולים רק להימסר בעל פה. וכמו כן מנהגי ישראל שתורה הם, גבוהים הרבה יותר מהמצוות שבתורה שבכתב ושבעל פה, כיון שהם לא ניתנו ליכתב ואפילו בתורה שבעל פה.

ובכ"ל שמקור המנהג יותר לוט בערפל, הרי זה ראייה לעוצם גדלותו^י, וכמו שאיתא בשם הרבי מקאצק בעניין מנהג אי אכילת שרויה, ששורש עניין זה הינו ממקום גבוה כל כך עד שאינו יכול להתפרש בשום פנים ואפילו בדברי הפוסקים האחרונים.

ובן הוא הדבר גם בעניין המועדים. שפורים הוא אור גבוה יותר משלשת הרגלים, ולפיכך לא נזכר בתורה אלא בכתובים. וחנוכה, בגמרא כבר מבואר ש'לא ניתנה ליכתב', והטעם מפורש בספרים הקדושים שהוא משום שא"א לכתבו, והוסיפו שזהו הטעם שלא נכתבה חנוכה במשנה.

והנה ל"ג בעומר אינו מוזכר לא במקרא ולא במשנה, לא בגמרא ולא בדברי הגאונים, כי הוא היום בו מאיר האור העצום והנשגב ביותר, וכיון שהוא אור מופלא רום מעלה כל כך, אינו יכול להצטמצם כלל, ולפיכך לא נכתב כלל.

הערות

מצד סדר הדברים היה אמור יום זה להתגלות רק לעתיד לבא, ומה שהתגלה קודם לכן לא היה זה אלא מפני התמועטות הדורות, וכל גילוינו אינו אלא בבחינת 'ערכתי נר למשיחי' כהכנה בעלמא וכטעימה בלבד מהאור דלעתיד לבא.

ולפי זה ל"ג בעומר וחנוכה שניהם מאירים את הגלות כל אחד מכיוונו, שחנוכה הוא הארה מזמן הבית לשנות הגלות, ול"ג בעומר הוא הארה מימות המשיח לימי הגלות. ולכן מה שכתבנו שהתגלה אור ל"ג בעומר כדי להחזיק את בני ישראל בגלות, אינו סותר למה שכתבו הספרים שחנוכה הוא האור האחרון שהאיר לישראל קודם הגלות ויחזיקם עד ימות המשיח, ודו"ק.

ואפשר שכוין שחנוכה ול"ג בעומר נועדו בעיקר כדי להאיר לבני ישראל את חשכת הגלות, על כן מרבים בהם במאורות. ואמנם בחנוכה מדליקים נרות, ובל"ג בעומר מדורות, מפני שהאור דלעתיד לבא יהיה גדול הרבה יותר מכל המאורות שקדמו לו. ה' יזכנו לראות זאת בעינינו.

יט. פשוט ואין צריך לומר, שכל המדובר כאן בעניין מנהגים הכל הוא רק על מנהגי ישראל האמיתיים, שמקורם בקודש וסמכו עליהם גדולי הדורות את ידיהם, שרק על מנהגים כאלו וכיוצא בהם נאמר שתורה הם, ורק בהם ובשכמותם עוסקים אנו. ואדרבה, בגלל שמנהג הינו דבר נשגב כל כך יש לזהר מלקרוא לכל דבר בשם המקודש 'מנהג'.

כה

הוד

שבהוד

והנה, עיקר טעם השמחה במועדי ה' ובימים הטובים, הינו משום שבזמנים אלו נשפעים מן השמים אורות נשגבים של אהבה ויראה דביקות וקדושה, וזה גורם שמחה בלב כל יהודי ויהודי.

וכיון שהיום טוב שבו זוכים לאורות הכי נעלים, הכי גבוהים, והכי נשגבים הינו היום טוב דל"ג בעומר, על כן ביום טוב הזה שורה השמחה הגדולה ביותר.

יד

כללא דכל מועדיא

ביום טוב דל"ג בעומר גנוזים וכלולים אורות כל המועדים.

פסח ושבועות: בספרים הקדושים מבואר בהרחבה שעניין השמחה בל"ג בעומר הוא מטעם שהארת הפסח נמשכת עד ל"ג בעומר, ומל"ג בעומר ואילך מתחילה הארת חג השבועות², ונמצא כי בל"ג בעומר מאירים שניהם כאחד.

סוכות: ל"ג בעומר הוא הממוצע בין פסח לשבועות - וזה עצמו עניין סוכות, שכידוע חג הסוכות הוא הממוצע בין פסח לשבועות.

שמחת תורה ויום הכיפורים: כבר נודעה בשער בת רבים ההגדרה הקולעת על יום ל"ג בעומר בציון הרשב"י, ששיבחה מן קודש הקדשים מרוזין: יום הכיפורים מבפנים ושמחת תורה מבחוץ.

חנוכה: בספרי המקובלים מבואר שחנוכה ול"ג בעומר עניינם אחד ממש. והמתבונן ימצא כי ב' מועדים אלה דומים זה לזה דמיון מפליא בכמה וכמה עניינים. ובבני יששכר (מאמרי חודש אייר מאמר ג') כתב שבל"ג בעומר מתחיל האור הגנוז שבתורה להתנוצץ, ובחנוכה הוא יוצא אל הפועל, ולכן מדליקים מדורות בל"ג בעומר כשם שמדליקים נרות מצוה בחנוכה. וכתב שמה שיורים בקשת בל"ג בעומר, הוא לרמוז לחנוכה החל בחודש כסליו שמזלו קשת.

פורים: בשו"ע אורח חיים סימן תכ"ח ס"א כתוב 'לעולם ביום שיהיה פורים יהיה ל"ג בעומר וסימן פל"ג'³. ולא בכדי נהגו לשרוף את המן במדורת ל"ג בעומר.

הערות

כ. ובספר אזור אליהו ל"ג בעומר כתב שזה הטעם שמדליקים מדורות בל"ג בעומר, להראות שבו ביום מתחלת הארת חג השבועות.

כא. ובדרך אגב, בשו"ע שם באותו הסימן בסעיף ג' כתב בזה הלשון 'סימן לקביעות המועדים: א"ת ב"ש ג"ר ד"ק ה"צ ו"פ. פירוש ביום ראשון של פסח יהיה לעולם תשעה באב, ביום שני בו שבועות, וביום שלישי בו ראש השנה, ביום רביעי בו קריאת התורה שהוא שמחת תורה (בחול"ל), ביום חמישי בו צום כיפור, ביום שישי בו פורים שעבר'. עד כאן לשונו.

והנה כל חמשת הסימנים הראשונים הינם על המועדים העתידיים לבוא, ורק הסימן השישי הוא על מועד שכבר חלף ועבר, והדבר צריך טעם. ובפרט שמטרת הסימן היא לידיעת העתיד, כדי שנדע אימתי עומדים לבוא המועדים הבאים עלינו לטובה. ואם אין סימן אחר לאות ו' - הלא אין הכרח להביא סימן על כל אות, וכפי שלא הובא סימן לאות ז'.

ונראה לומר שעיקר הסימן אינו אלא לל"ג בעומר, שביום השישי של פסח בו ביום יחול יום ל"ג בעומר, והסימן ו"פ פירושו ו' דפסח - פטירת רשב"י, רק שבזמן מסירת הסימן עדיין לא נתגלה אורו של ל"ג בעומר, ולכן לא היה שייך לדבר עליו בפירוש, ומכל מקום רצה בעל הסימן להשמיענו עניין זה על כל פנים

ומינעם זה ברוב השנים, בשבת שלפני ל"ג בעומר, קורין בתורה פרשת אמור שבה כתובים כל המועדים.

וְזֶה הַטַּעַם לְשִׂמְחָה הַגְּדוּלָּה וְהַעֲצוּמָה שֶׁבְיוֹם טוֹב הַזֶּה יוֹתֵר מִכָּל שָׁאר הַיָּמִים טוֹבִים. כִּי כָל יוֹם טוֹב וְיוֹם טוֹב אֵין בּוֹ אֶלָּא עֲנִיֵּנוּ שְׁלוֹ, וְהַשִּׂמְחָה בַּיּוֹם טוֹב אֵינָה אֶלָּא כְּשִׁיעוֹר הָרָאוּי לָאוֹתוֹ הָעֲנִיִּין. אֲמַנָּם בְּיוֹם טוֹב שֶׁל ל"ג בעומר, כִּיּוֹן שֶׁהוּא כִּלְלָא דְכָל מוֹעֲדֵיָא וְיֵשׁ בּוֹ הָאֲרוֹת כָּל הַחֲגִים, לֹא חֶסֶר בּוֹ כְּלוּם, וְהַשִּׂמְחָה בּוֹ הִינָּה לֵלָא גְבוּל וְקֶץ, כְּשִׂמְחַת כָּל הַמוֹעֲדִים כּוֹלֵם כְּאַחַד.

הערות

ברמז, ועל כן הביא סימן גם על האות ו' על מנת שנדע שגם עליה יש סימן, והזכיר בעל הסימן את יום הפורים שעניינו קשור בעניין ל"ג בעומר, והכל מכוון אליבא דאמת רק לעניין ל"ג בעומר.

טו

קרוֹב אליך הדבר

יש להתבונן בטעם מה דחזינן שעם בני ישראל שמחים ביותר ביום טוב דל"ג בעומר, הרבה יותר ממה ששמחים בשאר ימים טובים, אף דכל שאר הימים הטובים הרי הם מדאורייתא או על כל פנים מדרבנן, ולכאורה היה לנו לשמוח בהם הרבה יותר מאשר בל"ג בעומר שהוא ממנהגא בלבד, כי ודאי ימים אלו שנקבעו בתורה הקדושה ועל ידי חכמינו ז"ל מאירים ומסוגלים הרבה יותר מיום טוב דל"ג בעומר שאינו אלא מנהג.

וּנְרָאָה, דאדרבה היא הנותנת, כיון של"ג בעומר אינו אלא מנהג ואורותיו אינם גבוהים כל כך כמו אורות שאר ימים טובים, על כן יש באפשרותינו לקבל את אורו בשלימות, כי אור כזה - גם הכלים שלנו יכולים להכיל, ולכן שמחים אנחנו בו ביותר, יותר משאר ימים טובים שבהם ארובות השמים נפתחות ונשפע בהם שפע עצום שאנו במצבינו אין לנו הכלים לקבלם, ולכן אין אנו מקבלים מהם כל כך תועלת והשפעה כמו בל"ג בעומר^{כב}.

הערות

כב. ואל יקשה עלינו הקורא ממה שכתבנו בטעם י"ג ממש היפך ממה שכתבנו פה. ידע הקורא המשכיל כי אין זה קושיא כלל, ומצאנו כיוצא בזה הרבה מאוד בספרים הקדושים, וביאור עניין זה אין מקומו כאן, אך כללו של דבר שבעולם הפנימי יש קיום גם לדברים הסותרים זה את זה, וכשעוסקים בבחינות גם דברים הפכיים יכולים להתקיים כאחד זה לצד זה.

פרק ד'

מצוה למימני יומי

- שער הל"ג
- שליש העליון
- והשימותי את מקדשיכם
- המתקת הדינים
- כללא דכולא
- רחמנא לבא בעי
- עלמא דאתגליא

טז

שער הל"ג

מבואר בספרים, כי מ"ט ימי הספירה הינם כנגד מ"ט הפנים שהתורה נדרשת בהן, שהם מ"ט שערי בינה שהתגלו למשה, וחג השבועות הוא כנגד שער הנו"ן שלא התגלה.

והנה מבואר בדברי הגר"א שאף שלמשה רבינו התגלו מ"ט שערים, מכל מקום רק מ"ח מתוכם נמסרו על ידו לכלל ישראל, ונותר שער אחד ומיוחד שלא התגלה כי אם למשה לבדו. ולכן מספר הנביאים שעמדו להם לישראל הינו מ"ח, מלבד משה שהוא המ"ט.

והנה הגר"א סתם ולא פירש, איזהו השער המופלא, שהינו טמיר ונעלם ולא התגלה כי אם למשה רעיא מהימנא.

אך נראה כי על ידי התבוננות בחידוש נוסף שהתגלה לנו על ידי הגר"א, ישפך אור גם על עניין זה. דהנה בספר אדרת אליהו (פרשת בלק מהדורא תליתאה) כתב הגר"א, שמ"ט הפנים שהתורה נדרשת בהן הינם כנגד מ"ט בני לאה (ל"ג בני לאה עצמה, וט"ז בני זילפה שפחתה).

והנה המתבונן בפרשת ויגש ברשימת מ"ט בני לאה יווכח בדבר מופלא. כל מ"ט בני לאה מפורטים בשמותיהם למשפחותיהם באופן ברור ביותר, מלבד הבן הל"ג ששמו לא מוזכר! התורה מונה ל"ב בנים ללאה עצמה, ומסכמת 'אלה בני לאה אשר ילדה ליעקב... כל נפש בניו ובנותיו שלושים ושלוש'!

בשאלה זו עמדו כבר חז"ל הקדושים וכמובן כל המפרשים, וזה אומר בכה, וזה אומר בכה, אך הצד השווה שבכל התירוצים הוא, שאותה הנפש השלושים ושלוש - הינה טמירה ונעלמת.

על פי זה ניתן להבין כי השער הל"ג - הוא הוא השער המופלא שלא התגלה.

והנה בכל יום ויום מימי העומר זוכין לשער אחד והשגה אחת בתורה, ובאמת ראוי לנו לשמוח בזה מאד. אמנם בל"ג בעומר שזוכין למעט נגיעה והשגה בשער הל"ג, שהוא השער הנשגב והמופלא מכל השערים - אזי השמחה מרקיעה שחקים ופורצת את כל הגבולות^כ.

הערות

כג. ובבראשית רבא מובאת דעה כי הנפש הל"ג שלא נכתבה - היא כנגד השכינה, שהשכינה שירדה עמהם למצרים (כמאמר רשב"י 'בכל מקום שגלו שכינה עמהם') היא שהשלימה המניין. ועיין באור החיים הק' שתמה על דעה זו ולפי דברינו מיושבת קושייתו.

יז

שליש העליון

מצינו בספרים הקדושים בכמה וכמה מקומות כי השליש העליון מקודש ונעלה מב' השלישים התחתונים.

בהלכות מזוזה מוצאים אנו כי המזוזה צריכה להיות בשליש העליון של הפתח. בהלכות ציצית מבואר כי השליש העליון של חוטי הציצית צריך להיות גדיל ולא בפירודא. בדברי חז"ל מבואר כי לוחות הברית היו ששה טפחים וב' הטפחים העליונים היו בידו של הקב"ה. וכיוצא בזה מצינו בעוד מקומות.

ומבואר בספרים שזהו עניין ל"ג בעומר, שחל אחר כלות ל"ב ימי הספירה הראשונים (שהם ב' שלישים מימי הספירה) ולפני ט"ז ימי הספירה האחרונים (שהם שליש מימי הספירה), ונמצא שהוא תחילת השליש העליון, ולכן שמחים ביום הזה, שזכינו להגיע לשליש העליון של ימי הספירה, שהוא קודש קדשים והנעלה שבימי הספירה.

עוד הוסיפו צדיקים לגלות טפח מעניין סוד שליש העליון, והוא שאמרו חז"ל (ב"ק ט:): 'הידור מצוה עד שליש' והיינו שיש להדר ולהוסיף על המצוה עד שליש בדמיה. וגילו לנו הצדיקים כי גם הקב"ה מקיים דין זה, על ידי שכל מצוה ומצוה שהאדם מקיים, מוסיף עליה הקב"ה שליש. ולפיכך חלקו של האדם בכל מצוה הוא ב' שלישים הראשונים, ואחר שהשלים את חלקו, נעשה השליש השלישי מאליו על ידי הקב"ה יי.

הערות

והנה לכאורה צריך להבין מהו זה שנתן הגר"א את מ"ט פני התורה כנגד מ"ט בני לאה שאינם מניין שלם בפני עצמם, והינם רק חלק ממניין שבעים הנפש.

ויובן על פי מה שכתב הגר"א בכמה מקומות דהתורה שבכתב נדרשת במ"ט פנים, והתורה שבעל פה נדרשת בשבעים פנים. ונמצא שבתורה שבעל פה ישנם כ"א פנים יותר מהתורה שבכתב.

ובזה אתי שפיר, שכל מניין מ"ט הוא חלק ממניין שבעים, ששבעים נפש יוצאי ירך יעקב הם כנגד שבעים פנים לתורה, ומ"ט בני לאה הם כנגד המ"ט הפנים שישנם הן בתורה שבכתב והן בתורה שבעל פה, וכ"א בני רחל הם כנגד הכ"א פנים שיש רק בתורה שבעל פה.

ויש לומר שגם מ"ט ימי הספירה הם רק חלק ממניין שבעים השלם. דהנה ימי העומר דומים מאד בכמה עניינים לימי בין המצרים, וימי המצרים המה כ"א, ויש לומר דמ"ט ימי העומר הינם כנגד מ"ט הפנים שישנם בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה גם יחד, וכ"א ימי בין המצרים הינם כנגד כ"א הפנים היתרים שישנם רק בתורה שבעל פה.

ואחר מ"ט ימי העומר זוכין לחג השבועות שהוא כנגד 'לאה', ואחר כ"א ימי בין המצרים בא תשעה באב שהוא בחינת 'רחל' מבכה על בניה. ודו"ק היטב בכל זה.

כד. ויש לפרש בזה גם מה שנאמר שם 'עד שליש משלו, מכאן ואילך משל הקב"ה'.

וזה עניין השמחה בל"ג בעומר, שמצות ספירת העומר מצוה נמשכת היא, ולב כל יהודי הומה משך כל ימי הספירה להגיע לסיום המצוה בשלימות, וכאשר מגיע יום ל"ג בעומר שבו נשלמים ב' שלישים מימי הספירה, אנו שמחים ועולצים שזכינו להשלים את חלקנו במצוה, ומעתה 'לאל גומר עלי'.

ועניין זה נרמז במנהג לירות בקשת ביום זה, דהקשת אינה עיגול שלם אלא ב' שלישים בלבד, ועל ידי ב' השלישים האלה עולה החץ מעלה מעלה.

הערות

כה. נערך ע"פ אזור אליהו ל"ג בעומר, מהר"ש מבעלזא ל"ג בעומר, ועוד, בתוספת נופך. ומציאה רבה מצאתי במהרש"א (מו"ק כח). שכתב ברוח קדשו מעין הדברים והאמת האלה, והוסיף לבאר ולגלות עוד במעלת יום זה. ותוכן דבריו, ששנותיו של אדם הם שבעים שנה כמאמר הכתוב, ועשרים השנים הראשונות אין בית דין של מעלה עונשים עליהם, כיון שאין הם נחשבים לעיקר שנות החיים, ועיקר שנות האדם הם מגיל עשרים ועד גיל שבעים, שהם חמשים שנה כנגד שנות היובל הנקרא 'עולם'. ופירש שמה שאמרו בזמא לח: 'כיון שעברו רוב שנותיו של אדם בלא חטא - שוב אינו חוטא'. היינו שעברו עליו ב' חלקים מחמשים שנות עיקר חי האדם, והיינו שהגיע לסיום שנת הנ"ב לחייו, וזה מה שאמרו 'מת בן נ"ב זו מיתת שמואל הרמתי', שמי שזכה להשלים נ"ב שנה בלא חטא, זכה להשלים את חלקו לקב"ה, שמכאן ואילך אין זה חלקו של האדם, אלא הקב"ה מקיים 'רגלי חסידיו ישמור' ומובטח לו שלא יחטא. וכתב שבעים יום ישנם מיום בריאת העולם (כ"ה באדר) ועד חג השבועות, והם כנגד שבעים שנות חי האדם. ועשרים השנים הראשונות נרמזות בימים שמבריאת העולם ועד יציאת מצרים, ולפיכך לא נענשים עליהם, כיון שהם נחשבות כשנות נעורים, משום שהיו קודם יציאת מצרים שנאמר בה 'אכרתי לך חסד נעוריי'. וחמשים ימי הספירה הם כנגד חמשים השנים שמגיל עשרים ועד גיל שבעים, ושנת השבעים היא קודש והיא כדמיון היובל עליו נאמר 'ישוּבו איש אל אחוזתו'.

וכתב שזה הטעם 'שאנו מדקדקים לעשות יום טוב קצת בל"ג בעומר, לזכר שבו עברו רוב ימים, שהן ב' חלקים ממ"ט ימי ספירה יום לשנה, ששוב אין אדם חוטא, שהם ל"ב שנים אחר כ' שנים של שני הנעורים, כאמור שזו מיתת שמואל הרמתי. ואותיות 'ובל' רמז לזה, י"ו מצד זה, ול"ב מצד זה... ושנת ל"ג אינו מן המניין כי אחד לא יבא לחלוקה'.

ועל פי דברי המהרש"א אפשר ליתן טעם למה שמכניסים הילדים למצוות די"קא ביום זה, שכיון שיום זה רומז לשנת הנ"ג לחי האדם, ודאי מתעורר ביום זה כחה של שנה זו שעליה נאמר 'שוב אינו חוטא', ומסוגל הוא יום זה להתפלל להצלחת הילדים שיזכו להשלים שנותיהם בעולם הזה ללא חטא. ולפיכך סימן טוב הוא להכניסם בעול המצוות די"קא ביום זה.

ובזה יובן גם מה שיש הנהוגים להביא את ילדי החלאק'ה לקבר שמואל הנביא, ויש אומרים שמנהג זה קדם אף למנהג להביאם לקבר הרשב"י. דלפי מה שהבאנו בשם המהרש"א שמעלת יום ל"ג בעומר הינה שהוא כנגד שנת הנ"ג שהיא 'מיתתו של שמואל הרמתי', אם כן אתי שפיר מה שמביאים דוקא לקברו את ילדי החלאק'ה, ובפרט בל"ג בעומר.

ועל פי דברי המהרש"א אפשר ליתן טעם גם למנהג לירות בחץ וקשת בל"ג בעומר. דיש לומר שכוונת יריית החץ היא כ'גירא בעינא דשיטנא', וירייתו על ידי קשת די"קא, כיון שהקשת היא ב' שלישים וכפי שכתבנו בפנים, והעניין, שמראים שמואחר שעברו ב' שלישים מעתה מובטח לו ש'שוב אינו חוטא', ואם כן אין אנו חוששים מן היצר הרע כלל.

ואפשר גם שזה הטעם ששורפים את המן, שהוא קליפת עמלק הרומזת ליצר הרע, ושורפים אותו לרמזו, שמל"ג בעומר ואילך מתבטלים כל הקליפות, ואין אנו מתייראים מסטרא דשמאלא וכל חיילין דילה.

יה

והשימותי את מקדשיכם

המתבונן בדברי הספרים הקדושים בעניין ימי הספירה, ימצא כי יש בספרים שתי התייחסויות שונות לחלוטין לימים אלה, התייחסויות שלכאורה נוגדות לגמרי אחת את השניה, ורבים מתקשים היאך יכוננו שניהם יחדיו. כי מצד אחד מובא בהלכה ומבואר בספרים שהימים הללו הם ימי אבל ודין, אך מצד שני מבואר בספרים כי ימים אלה הם בבחינת יום טוב ומועד והם ימים מסוגלים. וצריך להבין איך יתכן שעל אותם ימים כתוב דבר והיפוכו.

ונראה בס"ד לבאר העניין על פי המובא בספרי קודש, שמ"ט ימי הספירה הם כנגד מ"ט הקללות שבפרשת בחוקות.

ובעניין הקללות ידוע מה שמובא בזוה"ק בשם אליהו הנביא שהקללות הללו הם בעצם ברכות גדולות מאד.

ובל זה שופך אור חדש ונפלא על כל עניין ימי הספירה. שכיון שמ"ט ימים אלה עניינם מ"ט הקללות, על כן הם ימי אבל ודין, אך בד בבד, כשם שבקללות גנוזה ברכה רבה ביותר, כך גם ימים אלה בפנימיותם הינם נשגבים ומסוגלים ביותר.

ויש להוסיף עוד בס"ד על פי היסוד הנ"ל, ולבאר מהות עניין ל"ג בעומר. דהנה מ"ט ימי העומר הם כנגד מ"ט הקללות, ואם כן יש לנו לברר מהי הקללה הל"ג, של"ג בעומר מכון כנגדה.

והנה מכל מפרשי התורה לא מצאנו אחד שנחית לדקדק במניין כל המ"ט, ולפרש את מניינם מרישא ועד גמירא, אלא רבינו החיזקוני לבדו. ולו משפט הבכורה בעניין זה.

ולפי מניינו הקללה הל"ג היא לא פחות ולא יותר אלא 'והשימותי את מקדשיכם', שבה התקללו ישראל על חורבן בית המקדש.

ולפי זה מובן שפיר מאד עניין השמחה הגדולה ביום ל"ג בעומר יותר מכל שאר מ"ט ימי הספירה. כי כל ימי הספירה מאירים ומסוגלים, והמדבק ליבו לפנימיותם זוכה לברכה אשר בהם. אך ככל שהקללה גדולה יותר, כך הברכה הגנוזה בה גדולה ביותר. וכיון שאין לך בכל מ"ט הקללות קללה גדולה וחמורה יותר מחורבן בית מקדשנו, ואם כן אין לך יום בימי הספירה שטמונה בו ברכה גדולה כיום ל"ג בעומרי.

הערות

כו. ועיין ביגדיל תורה בחוקותי עמוד תקל"ב שכאשר קרא המגיד הקדוש מקאז'ניץ את הפסוק 'ונתתי את

יט

המתקת הדינים

כתוב בפסוק 'צחוק עשה לי אלקים', ופירשו צדיקים שאין ה' צחוק' והשמחה נעשה אלא על ידי בחינת 'אלהים' בחינת דין. והיינו שכאשר ישנם דינים וגבורות והם מתבטלים ומתמתקים אז נעשה שמחה, וזוהי השמחה האמיתית והשלימה. וכפי שנאמר בזה"ק 'לית נהורא אלא דנפיק מגו חשוכא', כך אין שמחה אלא זו הבאה אחר תוקף הדינים.

וזה עניין השמחה בל"ג בעומר, שימי הספירה הם ימי דין קשים ושורים בהם דינים, וכשמגיע היום הל"ג אזי בבת אחת מתבטלים ומתמתקים כל הדינים, וזהו פשר השמחה המופלאה המתגלית בלכות בני ישראל ביום זה.

וביאור עניין זה, מהי סגולתו של יום ל"ג בעומר דייקא לבטל ולהמתיק את כל הדינים, נעוץ במספר ל"ג שסודו רם להמתיק את כל הדינים.

אמנם אין איתנו יודע עד מה, ואין לנו השגה בעניינים אלה, על כן לא נרד לעומק העניין אלא רק נציין לכמה עניינים המובאים בספרים בעניין המספר ל"ג:

(א) בספרים מובא ששורש הדינים הינו ב'ל"ב אלהים דעובדא דבראשית', וסוד המספר ל"ג הבא לאחר מכן - הינו להמתיק דינים אלה.

(ב) האר"י הקדוש גילה כי המתקת שם 'אלהים' הינה על ידי שם אכדט"ם, המורכב מן האותיות שלפני אותיות 'אלהים'.

והיינו שבמקום האות ל' דאלהים כותבים את האות כ' שלפניה, ובמקום האות ה' דאלהים כותבים את האות ד' שלפניה, ובמקום האות י' כותבים את האות ט' שלפניה.

והאות א' דאלהים לא מתחלפת משום שלפני האות א' אין שום אות, וכמו כן האות ס' אף היא לא מתחלפת, משום שהאות שלפני ס' סתומה היא מ' פתוחה, וכשכותבים את המ' פתוחה בסוף מילה היא נהפכת שוב לם' סתומה.

הערות

עריכם חרבה והשימותי את מקדשיכם ולא אריח בריח ניוחכם' אמר 'אבינו שבשמים' מי יתן ונזכה להיות בשעה זו'.

והמבין היטב מה שכתבנו למעלה, בין יבין את החילוק העצום שיש בימי הספירה בין הימים שעד ל"ג בעומר, לבין הימים שאחריו. שהימים שעד ל"ג בעומר הינם כנגד הקללות שהיו בזמן הבית, והימים שאחר ל"ג בעומר הינם כנגד הקללות של ימי הגלות. כמבואר במפרשים ש"ט הקללות התקיימו על הסדר, אחת אחר השניה.

ונמצא כי שלשת האותיות כד"ט הם הפועלות את המתקת שם 'אלהים'. וכשתבונן תמצא כי הגימטריא של אותיות כד"ט היא ל"ג.

ג) בכתבי המקובלים מבואר כי עיקר המתקת הדינים נעשית על ידי שלושת הייחודים העיקריים: יהו"ה - אדנ"י, יהו"ה - אהי"ה, יהו"ה - אלהי"ם, שסימנם י - א, י - א, י - א.

ווכאשר תדקדק תמצא שהגימטריא של אותיות אלו הינה ל"ג^י.

ו"פ המתבאר נראה ליתן טעם למנהג הדלקת המדורות בל"ג בעומר, לרמוז שימי העומר הם ימי חושך אפילה ועלטה, ול"ג בעומר הוא אבוקת אור עצומה המאירה את החושך באור יקרות, ולית נהורא אלא דנפיק מגו חשוכא.

ומזה הטעם מגלחים הקטנים בל"ג בעומר. שהטעם שאין מסתפרים בימי הספירה הוא משום שהם ימי דין והשערות רומזות לדינים כנודע, ולפיכך אין להתעסק עמם בימים אלו. ולהאמור שבל"ג בעומר מתמתקים כל הדינים - על כן בל"ג בעומר כן מגלחים.

הערות

כז. נערך על פי נר ישראל רוזין (ל"ג בעומר עמוד פ"א) בשם אדמו"ר הזקן מסאדיגורא, עבודת ישראל ליקוטים, אזור אליהו ל"ג בעומר, ועוד.

כ

כללא דכולא

בפוסקים כבר מובא כי יש חילוק מהותי בימי הספירה, בין הימים שקודם ל"ג בעומר לימים שאחר ל"ג בעומר.

ובספרים ביארו עומק העניין על פי דרכם, ואף בקונטרס זה מתבאר הדבר בכמה וכמה אופנים כאשר יראה המעיין. והכלל - שהל"ב יום שעד ל"ג בעומר הם עניין מיוחד ותיקון מסויים, והט"ז ימים שמל"ג בעומר ואילך הם עניין נוסף ותיקון אחר. ותרווייהו נצרכין כדי להגיע ליום המיוחד חג השבועות.

ודבר זה הוא גופא הייחודיות והכח של יום ל"ג בעומר. כי כלל גדול בפנימיות התורה, שבתחילת כל דבר ובסופו - כלול וגנוז כל הדבר. ולכן כיון של"ג בעומר הוא היום האחרון מל"ב ימי הספירה הראשונים - על כן כלולים בתוכו כל האורות והכוחות המיוחדים לימים אלו, וכיון שהוא היום הראשון לט"ז ימי הספירה האחרונים - על כן הוא כולל את כל אורות ימים אלו. ונמצא שהוא יום אחד הכולל בתוכו את כל ימי הספירה.

והנה כל מה שנאמר במעלת וגדלות ימי הספירה [וכגון מה שאיתא בגמרא שימי הספירה מסוגלים ביותר לרפואה, וכגון מה שמובא בזוה"ק שהמנצל ימים אלה כיאות אינו נידון בראש השנה, וכגון מה שמובא מצדיקים שבימים אלה ישנה סגולה להינצל מדינה של גיהנם, וכגון מה שמובא בספרים שימים אלה הינם ימי תיקון המידות, וכגון מה שמובא שהימים ימי טהרה] - הכל שייך בל"ג בעומר ביותר, כי כל יום בימי הספירה אין לו אלא כוחו הפרטי, אבל ל"ג בעומר מלבד כוחו הפרטי שהוא יום מימי הספירה, יש בו כח כללות כל הימים כאחד, ולפיכך יש בו כח הרפואה, והטהרה, והתיקון, ושאר כל הסגולות, ביתר תוקף ועוז.

וזה עניין מה ששמחים ביום זה, שהוא יום אחד שכלול בו הכל, ובו מרוכזות כל הסגולות והישועות הגנוזות בימי העומר, ובו יכול כל אחד ואחד ואפילו מי שלא זכה עד עכשיו לתקן בשעתא חדא וברגעא חדא את כל התיקונים, ולהשתלם בשלימות היותר עליונה, ושלימות מביאה שמחה.

כא

רחמנא לבא בעי

בכ"ז דבר בעולם יש בחינת ראש, בחינת לב, בחינת ידים, בחינת רגלין, וכדומה. וכמו כן גם ימי הספירה הם קומה שלימה ויש בהם כל הבחינות הנ"ל.

והנה ל"ג בעומר הוא ה'לב' של ימי הספירה. ורמז לדבר, שהוא חל אחר כלות ל"ב יום כמניין 'לב', ועוד, שהוא אחר תום ב' שלישים מימי הספירה ובתחילת השליש העליון, וכמו הלב שבגוף האדם שנמצא בתחילת השליש העליון.

וזה הטעם למה ששמחין ביום זה יותר משאר כל ימי הספירה. כי כפי שנראה ממקראות רבים פעולת השמחה מיוחסת ללב [לב שמח ייטיב פנים] (משלי טו, יג), 'מאור עיניים ישמח לב' (שם, ל) 'ישמח לב מבקשי ה' (תהלים קה, ג) [[על כן ביום ל"ג בעומר שהוא הלב של ימי הספירה - נוהגין בו שמחה^{כח}.

הערות

כח. וממעלת וסגולת יום ל"ג בעומר, שבו אפשר לזכות לנגיעה במידת 'לב טוב' שהיא היהלום שבכתר המידות, וכל המידות כלולות בה [כמאמר ריב"ז בפרק ב' דאבות], ועליה אמר החידושי הרי"ם, ששבע עשרה שנה עסק בקניית מידת עין טובה, אך בעניין לב טוב אין לו ידיעה. ועליה המליץ האמרי אמת את הפסוק 'כי אתה לבדך ידעת את לבב בני האדם'.

כב

עלמא דאתגליא

רבינו הבני יששכר (במאמרי חודש אייר מאמר ג') גילה כי מ"ט ימי הספירה מרומזים בתורה בתחילת ספר בראשית. של"ב התיבות שממילת 'בראשית' עד מילת טוב (ולא עד בכלל) רומזות לל"ב ימי הספירה הראשונים, ומילת 'טוב' עצמה שהיא גימטריא י"ז רומזת ל"ז ימי הספירה האחרונים.

וכתב וזמעתה הקורא נעים תנה לכך הטוב, ותראה רמזות הל"ב בתורה הוא רק בחשבון ל"ב תיבות מן 'בראשית' עד תיבת 'טוב', כי ל"ב התיבות שמתיבת 'בראשית' ('בחוכמתא') רומזות לל"ב נתיבות החכמה הנעלמים, על כן נרמזו רק בחשבון התיבות. אך תיבת 'טוב' היא בפירוש בתורה. ומה נשמע בהגיע עתותינו עת דודים במצות ספירתנו, להכנעת לב טוב לקבלת התורה, בהשלים בספירה מנין ל"ב, אז מתגלה הטוב, אור הגנוז שנגנו בתורה, על כן עושין היום הזה יום שמחה אור צדיקים. הבן כי אי אפשר לפרש'.

והנה מובן מדברי רבינו הבני יששכר, שגילה טפח וכיסה טפחים. ומי הוא אשר יבוא בסוד קדושים, לפרש דברי אותו צדיק, ובפרט כאשר כתב שאי אפשר לפרש. אמנם בידעינו מן ערכינו אשר ודאי לא כמחשבותינו מחשבות אותו צדיק, ולא כדרכינו דרכי אותו קדוש, נראה להציע כאן לפני הקורא פירוש בדרך אפשר על מנת להבין עוד מעט מזעיר בדברי רבינו הבני יששכר כי עמקו, וה' הטוב יכפר.

דהנה מבואר בספרים שישנם חמישה פרצופים, והם כוללים כל המציאות מריש כל דרגין ועד סוף כל דרגין, ובכל פרצוף ישנם עשר ספירות.

והנה ג' הפרצופים הראשונים עליהם נאמר 'הנסתרות לה' אלקינו' ואין לנו שום השגה בהם, וכל השגתנו היא רק בב' הפרצופים התחתונים הנקראים 'זעיר אנפין' ו'נוקבא דז"א'. וגם בפרצוף זעיר אנפין עצמו, ג' ספירות העליונות (כתר חכמה ובינה) גם הם טמירות ונעלמות וגם עליהם נאמר 'הנסתרות לה' אלקינו', ואין השגתנו אלא בז' ספירות התחתונות של זעיר אנפין, ובעשרת ספירותיה של נוקבא דיליה, שעליהם נאמר 'והנגלות לנו ולבנינו עד עולם'.

ובל' השגתנו בספירות התחתונות הכל מכח ספירת בינה דז"א שאף שהיא מהספירות הטמירות והנעלמות, מכל מקום כיון שהיא התחתונה שבהם, יש לנו מעט שייכות עמה, משום שדרכה יורד השפע מן הספירות העליונות שמעליה אל הספירות התחתונות שתחתיה.

הערות

כט. העתקנו לשון קדשו בשינויים להקל על ההבנה.

ויש לומר שחמשים ימי הספירה הינם נגד חמשים הספירות דחמשת הפרצופים, והיום הראשון לספירה הינו כנגד כתר דאריך, ויום חג השבועות שבו נפטר דוד המלך, הוא כנגד מלכות שבנוקבא.

וכשנדקדק בחשבון זה נמצא שיום ל"ג בעומר הוא כנגד ספירת בינה דז"א, ובזה יובנו שפיר מאד דברי רבינו הבני יששכר. כי ל"ב ימי הספירה הראשונים הם כנגד שלשת הפרצופים הראשונים וספירות חכמה ובינה של פרצוף ז"א, שהם טמירים ונעלמים, ואין לנו שום קשר ושייכות עמם, ולכן לא נכתבו בפירוש בתורה. ולא בכדי נקראו ל"ב נתיבות החכמה, כי האחרונה שבהם היא ספירת חכמה דז"א.

וי"ץ הימים האחרונים הם נגד י"ז הספירות התחתונות, עלמא דאיתגליא, ולכן נכתבו בפירוש בתורה.

ויום ל"ג בעומר אינו ממניין הל"ב ואינו ממניין הי"ז, כי הוא הממוצע והמקשר בין ל"ב הספירות העליונות לי"ז הספירות התחתונות. והוא כנגד מילת 'טוב' עצמה, שהיא המילה הל"ג.

וזה ענין השמחה הגדולה ביום ל"ג בעומר, שאז מסתיימים הימים הטמירים והנעלמים שאין לנו שום קשר ושייכות עמם, ומתחילים להאיר ימי 'הנגלות' לנו ולבנינו' ומתגלה אור התורה יותר ויותר. ועיקר השמחה היא ביום ל"ג בעומר, שאז מתגלית הספירה הגבוהה ביותר הניתנת לנו להשגה.

הערות

ל. וכתב הבני יששכר שכיון של"ג בעומר הוא היום בו מתגלה 'האור כי טוב', האור הגנוז שנגנז בתורה, על כן מרבים אותו היום בנרות ומאורות.

פרק ה'

מצוה למימני שבועי

- הפעם אודה את ה'
- אור הנשמה
- סוד האמונה והביטחון
- שמחתי מתוך יראתי
- למי שההוד שלו
- כולו חייב זכאי
- כתרים של הוד
- אשר תנה הודך על השמים
- פרט וכלל
- אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום
- נעוץ סופו בתחילתו

כג

הפעם אודה את ה'

המילה 'הוד' משמשת במקורות במשמעות של שבח הודיה ותהילה.

בכמה מקומות במקרא מילת 'הוד' הינה שם נרדף ל'תהילה'. בחבקוק (ג, ג) כתיב 'כיסה שמים הודו, ותהלתו מלאה הארץ', כמו כן באיוב (לז, כב) כתוב 'על אלוה נורא הוד' ופירש המצודות 'כעניין שנאמר (שמות טו) 'נורא תהילות'.

בתרגום הנקרא על שם יונתן תירגם בכמה מקומות 'הוד' - 'שבח'. 'הוד והדר לפניו' (תהלים צו, ו) 'שבחא ושבהורא קדמוי', 'הודו על ארץ ושמים' (שם קמח, יג) 'תושבחתיה על ארעא ושמיא', וכן בעוד הרבה פסוקים.

וכמו כן כתבו הספרים שמילת 'הוד' נגזרת ממילת 'הודיה'.

ועל כן יום ל"ג בעומר, שתיקונו 'הוד שבהוד' ובו עיקר תיקון ההוד, הוא יום שכולו הודאה ושבח לבורא העולם, וכל לבבות ישראל מתעוררים בו ביום להודות ולהלל ליוצרים ובוראים.

ודבר זה מביא שמחה. כי כאשר אדם משים ליבו להודות לה' יתברך, הריהו נוכח לראות כי הוא מוקף בחסדי ה' ובטובותיו, וכי כל הדברים הקטנים והגדולים הסובבים אותו הכל הם חסדים מה' יתברך. וכאשר הוא זוכה להודות על הרעה כשם שמודה על הטובה, ודאי זוכה להכיר ולראות עין בעין כי הכל לטובה ובאמת אין שום רע בעולם כלל, וזה מביא לשמחה אמיתית שאין כמוה. וזה עניין השמחה הגדולה המתעוררת בל"ג בעומר^{לא}.

הערות

לא. וכבר נתנו טעם למנהג הנהוג באתרא קדישא מירון, לשרוף ולהעלות באש ביום ל"ג בעומר בגדים יקרים ולשיר ולשמוח, שהוא להראות שאף שנשרף בגד יקר וכדומה, עם כל זה יש להיות בשמחה ולרקוד ולהודות ולהלל.

כד

אור הנשמה

בכמה מקומות במקרא מתפרשת המילה 'הוד' ככינוי לנשמה. 'פן תיתן לאחרים הודך' (משלי ה, ט) מפרש המלבי"ם 'הודך' היינו נשמתך, וכן בפסוק 'יהודי נהפך עלי למשחית' (דניאל י, ח) ביארו המפרשים שהכוונה לכח הנשמה.

והנה כידוע מורכב האדם מגוף ונשמה. וכל מטרת ותפקיד הנשמה הוא להאיר את הגוף ולקדש אותו עד שיהפוך גם הוא להיות כנשמה, ולשם מטרה זו נבראו הגוף והנשמה.

וגם בכללות העולם יש גוף ונשמה, הגוף הוא העולם החומרי, והנשמה זו הרוחניות והקדושה שבעולם. ומטרת הבריאה היא שבכח הרוחניות והקדושה שיש בעולם נהפוך גם את העולם הגשמי - למציאות רוחנית נעלית.

וזה עניין מידת ההוד, לקדש ולזכך את החומר העב והגשמיות שיזדככו ויהפכו לבחינת נשמה. וביום ל"ג למספר בני ישראל, שהוא 'הוד שבהוד', אז הוא הזמן שפשטה קדושה בכולה, וגם הגשמיות והחמריות זועקת קדושה ורוחניות, ואור הנשמה מאיר באור יקרות ומשפיע קדושה טהרה והזדככות, ואפילו המגושמים והמרוחקים ביותר יכולים בקל לזכות לטהרה ביום הזה.

ולכן השמחה בקרב כנסת ישראל ביום הזה פורצת את כל גבולות הטבע, כיון שביום זה מתקיימת תכלית הבריאה ושורה בו השלימות הגדולה ביותר. ואף בכל השנה טבע הטהרה להביא שמחת לב (כשם שטבע הגשמיות והטומאה להביא עצבות).

ולזה מדליקין בו אש, שהוא הדבר הרוחני ביותר, ושורף ומכלה כל דבר גשמי, והוא סמל הטהרה דאינו מקבל טומאה כידוע.

ולפי המתבאר נוכל ליתן טעם למנהג התגלחת בו ביום. שטעם איסור הקפת הראש ומצוות השארת פאות הינו משום שהשערות הם בחינת מותרות², והשערות שלאחורי האוזן הם מותרות גמורים בבחינת אחריים, ואין תיקונם אלא בביעורם, ולכן מגלחים אותן. ולעומת זאת השערות שבצדעיו הם מותרות שאפשר להביאם אל הקדושה, ולכן אסור להשחיתם ואדרבה מקיימים בהם מצוה ובכך מעלים ומתקנים אותם. ואם כן, מה מתאים הדבר לקיים מצוה זו ביום ל"ג בעומר שכל מהותו קידוש והעלאת החומר, ודבר בעתו מה טוב.

הערות

לב. מובא בספרים רבים. עיין לדוגמא בספר דברי חיים על התורה שמזכיר עניין זה פעמים רבות, ועיין אזור אליהו סוף פרשת קדושים.

ועל הפסוק 'והודי נהפך עלי למשחית' שהוזכר לעיל פירש הרד"ק "הודי" תואר מראית פני'. ואין זה סותר למה שפירשו המפרשים ש'הודי' זו הנשמה, כי הכל אחד, שתואר מראית הפנים הוא מן הנשמה, שכאשר הנשמה שולטת על הגוף, והגוף עצמו נהפך לבחינת נשמה - אזי ניכר הדבר על גופו של האדם ועל זיו תואר מראית פניו (וכן להיפך חס ושלום, כידוע וכנראה בחוש). ונראה שלא בכדי נקבע המנהג בישראל להתחיל את ה'יידישע צורה' של הילדים הרכים דוקא ביום זה שהוא הוד שבהוד. ודו"ק^{לי}.

הערות

לג. ועיין שפת אמת אמור תרנ"ב, אמרי אמת לובלין פרשת אמור. וסימון נתנו לכך של"ג בעומר מסוגל לטהרה, מהפסוקים בפרשת תזריע שיולדת זכר נטהרת אחר 'שלשים יום ושלשת ימים'.

כה

סוד האמונה והביטחון

מבואר בספרים הקדושים שעניין מידת ההוד הוא האמונה והביטחון בקדוש ברוך הוא. ונראה שלפי מהלך זה מתפרשת מילת 'הוד' מלשון 'מודה על האמת' ו'מודים מכלל דפליגי'. והיינו דהלא כל באי עולם יודעים ומרגישים שהבורא יתברך אין עוד מלבדו, והוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים וממנו הכל ואין אדם נוקף אצבעו, רק שהיצר הרע מושך את האדם להתכחש למציאות נגלית זו בתירוצים מתירוצים שונים, אבל כדי לזכות לאמונה אין צריך אלא להודות על האמת.

וביום ל"ג בעומר שהוא 'הוד שבהוד' זוכים כל בני ישראל בכוח הספירה ובכח היום למעלת ומדריגת הביטחון, כל חד כפום שיעורא דיליה, וזה סוד השמחה השורה בליבות בני ישראל ביום זה.

כו

שמחתי מתוך יראתי

בכמה מקומות במקרא משמשת מילת 'הוד' ככינוי לגדולה ורוממות וליראה מפניהם.

בדברי הימים א' (כט, כה) כתוב 'ויגדל ה' את שלמה למעלה לעיני כל ישראל ויתן עליו הוד מלכות', ופירש הרד"ק 'שהיו כל העם יראים ממנו ומנשאים אותו, ובהפך זה כתיב בספר דניאל (יא, כא) 'ולא נתנו עליו הוד מלכות'.

וגבי משה ויהושע כתיב (כז, כ) 'ונתת מהודך עליו' ופירש הפנים יפות 'היינו הוד נשיאות שייראו מלפניו'.

ובשזכה משה לקרני הוד נאמר (שמות לד, ל) 'וייראו מגשת אליו' יראת הרוממות. **ואכן** מבואר בספרים כי מידת 'הוד' עניינה היראה מפני רוממות הקב"ה והדר גאווה.

וביום ל"ג בעומר שבו זוכים להתגלות מידת 'הוד שבהוד' - מתגלה הודו והדרו של הבורא יתברך בכל העולמות, ובליבות בני ישראל מתעוררת ביתר תוקף ועוז יראה עצומה ונוראה מפני רוממות ה' יתברך והדר כבוד הודו.

וזוה סוד השמחה הגדולה והריקודין ביום הזה, שכלל גדול הוא שיראת ה' אמיתית מביאה שמחה, וכמו שמצינו ביצחק אבינו שהוא סמל מידת היראה כנודע, ודוקא הוא קרוי על שם השחוק. כי הא בהא תליא.

והנה בחגיגה טז. דרש ר' יהודה בר נחמני מתורגמניה דריש לקיש שכל המסתכל בנשיא עיניו כהות דכתיב 'ונתת מהודך עליו', ועוד איתא שם שכל המסתכל בקשת עיניו כהות, ונראה שם שהוא משום שבקשת נגלה הודו של הקב"ה, ואפשר שמהאי טעמא המנהג לירות בקשת ביום ההוא.

וידיע בספרים כי כאשר הקב"ה מסתתר ומתחסה בלבושים, אזי אי אפשר להגיע כי אם ליראת העונש מפניו, ורק כאשר מתבטלים הלבושים המסתירים ניתן להגיע ליראת הרוממות, שהיא מעצמותו יתברך. ואפשר שזה הטעם למנהג לשרוף בגדים בל"ג בעומר, להראות שביום זה מתבטלים כל ההסתרות והקב"ה בכבודו ובעצמו כפי שהוא נגלה עלינו.

הערות

לד. עיין שפת אמת אמור תרנ"ב.
לה. עוד מובא שם שהמסתכל בכהנים בשעת ברכת כהנים בבית המקדש עיניו כהות, והכל אותו עניין, שהכהנים הם זרעו של אהרן שהיה דבוק כל ימיו במידת ההוד כנודע, ועל כן בשעה שהם פורסים כפיהם כפי שנצטוו אהרן הכהן, ומברכים 'בקדושתו של אהרן' - אז נגלית מידתו מידת ההוד.

כז למי שההוד שלו

מבואר בספרים הקדושים כי עניין מידת ההוד הוא הענווה והביטול וההכנעה.
ובספר הקדוש ישמח ישראל (ל"ג בעומר אות א') מבאר היאך נכנס עניין זה במילה 'הוד', ונעתיק בזה את לשון קדשו אות באות:

"עניין ל"ג בעומר, שמעתי מכבוד קדושת אדמו"ר זצללה"ה זכותו יגן עלינו מביאלע, הוא כי אז הוא 'הוד שבהוד', ותיקון מידת הוד הוא לידע ולהעלות ולהחזיר כל ההוד להקדוש ברוך הוא, ולידע כי 'הוד והדר לפני' (תהלים צו, ו), היינו שכל ההוד שיש לאדם הוא מה' ולו ההוד וההדר".

וכבר נודע מה שכתוב בכל הספרים שכלל שהאדם חש עצמו יותר 'יש' ומציאות כן השמחה רחוקה ממנו, וככל שהאדם מבטל ומבטש עצמו, ואינו מרגיש עצמו למציאות בפני עצמה אלא הריהו כלא חשיב כלפי אור אין סוף הממלא כל עלמין - כך השמחה ממלאת את כולו. ולפי זה יובן היטב עניין השמחה העצומה השורה ביום ל"ג בעומר^ל.

ואפשר שמה שמדליקין מדורות אש בל"ג בעומר, הוא לרמוז לבחינת היום, שאין לך דבר שרומז על ביטול וְאֵין יותר מאש, שמבטל כל דבר והופכו לאין.

ובאזור אליהו ל"ג בעומר כתב שלפיכך יורים 'חץ', ש'חץ' באח"ס בט"ע הוא א"ך (כמבואר ברש"י פסחים ה.), ו'אך' מסמל מיעוט, כדאיתא 'אכין ורקין מיעוטינ'י^ל.

הערות

ל. וזה לשון ספר שם משמואל (להרב שמואל העליר אב"ד צפת, תלמיד החוזה מלובלין) כלל ח': 'כי אי אפשר בעולם להגיע אפילו אפס קצהו לשמחה אמיתית השופע ביום הזה, אם לא כי יתבונן וילבוש חרדה ורעדה, וישפיל עצמו ויבטש גרמיה כמו שאמר בזה"ק 'גופא דלא סליק נהורא דנשמתא מבטשין יתיה', ולפי ערך הביטול וְאֵין וביטול המסך המבדיל החומר הגס, כן לעומת זה ממילא יבוא ויושפע אור השמחה שמחה אלקית, ובזה נאמר 'וגילו ברעדה'.

ל. ואפשר ליתן טעם גם למנהג התגלחת על פי המבואר בכמה מקומות שריבוי שיער מביא לידי גסות הרוח, ודו"ק.

כח

כולו חייב - זכאי

בכמה מקומות במקרא משמשת מילת 'הוד' כשם נרדף לכח גבורה וחוזק. 'פן תתן לאחרים הודך' (משלי ה, ט) תרגם יונתן 'חילך', 'הוד נחרו אימה' (איוב לט, כ) פירש הרלב"ג 'עוצם עיטושו', 'כסוס הודו במלחמה' פירש הרד"ק 'כחו וגבורתו'.

ואכן מבואר בספרי הקודש שמידת הוד עניינה תוקף הדינים והגבורות.

ובסידור בית יעקב ליעב"ץ (ב'סדר חודש אייר', עמוד רע"ג) כתב לבאר בזה סוד עניין ל"ג בעומר. שכיון שהוא 'הוד שבהוד' ביה דינין מתערין, ושולטת בו מידת הדין בכל תוקף ועוז, וכל כולו דינים קשים, עד כדי כך שאין בו שום מקום לרחמים.

אמנם על אף כל זאת (ודוקא בגלל זאת) יוצאים אנחנו זכאים מן הדין, על פי הדין המבואר בגמרא (סנהדרין יז.) 'בית דין שכולם מחייבים - זכאי'.

וזהו עניין השמחה והיום טוב בל"ג בעומר, על שיוצאים אנחנו בדימוס ונידונים לזכות בבית דין של מעלה ביום הזה^{לח}.

הערות

^{לח}. והחתם סופר (יו"ד רל"ג, וגם בשו"ת החדשות סימן י"א) הקשה על זה דאם כן היה לנו לעשות יום טוב בכ"ד ניסן, שהוא תשיעי למספר בני ישראל והוא 'גבורה שבגבורה'. ובפשטות מתרצים דלק"מ דמבואר בכתבים בכמה מקומות באריכות שדיני ההוד קשים ותקיפים הרבה יותר מדיני הגבורה. אמנם גם להבנת החת"ס שגבורה היא יותר דין מהוד, יש לציין להשערי אורה שער ח' שכתב (ב' פעמים נפרדות באותו השער) כי בכל מקום שנמצא ספירת שביעיות (וספירת העומר בכלל) הם כנגד שבעת הספירות שמיסוד ועד בינה מלמטה למעלה. ולפי סדר זה זה יוצא ל"ג בעומר 'גבורה שבגבורה'.

כט

כתרים של הוד

במסכת שבת דף פח. איתא 'דרש רבי סימאי, בשעה שהקדימו ישראל 'נעשה' ל'נשמע' באו ששים ריבוא של מלאכי השרת, ולכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים, אחד כנגד 'נעשה' ואחד כנגד 'נשמע', וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא של מלאכי חבלה ופירקום שנאמר 'ויתנצלו בני ישראל את עדיים מהר חורב'. ופירשו התוספות (ד"ה שני): 'כתרים של הוד היו'.

על פי דברי התוספות הללו יתבאר ענין השמחה בל"ג בעומר. דהנה ל"ג בעומר הוא פעמיים הוד, 'הוד שבהוד', ורומז לשני הכתרים של הוד שזכו להם בני ישראל, שבל"ג בעומר זוכים אנו לקבל בחזרה את ה'כתרים של הוד' שניטלו מעימנו.

והנה כשם שבנטילת הכתרים כתיב 'וישמע העם את הדבר הרע הזה ויתאבלו, ולא שתו איש עדיו עליו', שהיו בני ישראל בְּאֵבֶל ובצער רב, כך ביום ל"ג בעומר, הוד שבהוד, שבו זוכים לקבל בחזרה את הכתרים של הוד, נוהגים להרבות בשמחה^{לט}.

הערות

^{לט}. על בסיס דברי מרן האמרי אמת באמרי אמת ליקוטים.

ל

אשר תנה הודך על השמים

במסכת שבת דף פח: מספרת הגמרא "בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבונו של עולם מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא, אמרו לפניו חמודה גנוזה וכו' אתה מבקש ליתנה לבשר ודם 'מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו' ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים', אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה וכו' מיד הודו לו להקב"ה שנאמר 'ה' אדונינו מה אדיר שמך וגו' ואילו 'תנה הודך על השמים' לא כתיב".

וחזינן מזה שהתורה היא הודו של הקב"ה.

והנה מבואר בספרים כי עיקר קטרוג המלאכים היה על התורה שבעל פה, שעל דבר מה שחזיר הקב"ה על כל אומה ולשון לתת להם את התורה - לא קיטרגו המלאכים מאומה, ואפילו על מעמד הר סיני לא מצאנו שקיטרגו, כי לא אכפת למלאכים שבני האדם יידעו את תורת ה', ומה שקיטרגו המלאכים היה על כך שמשא רבינו עלה על מנת לקחת את התורה שתהיה שייכת מאז ואילך רק לבני ישראל ולא לעליונים, ובני ישראל הם שיקבעו מהו רצון ה', ובשמים ינהגו לפי זה, שזה עניין תורה שבעל פה.

ונמצא שהתורה שבעל פה היא הנקראת הודו של הקב"ה.

וזה עניין ל"ג בעומר, שהוא 'הוד שבהוד', ועל כן הוא יום חגה של התורה שבעל פה, ובו מתעוררת השמחה הגדולה על כך שלא רק שזכינו לדעת תורת ה', שלדבר זה יכולים לזכות גם האומות, אלא זכינו לקבל את התורה שתהיה שלנו, ובכוחנו עם בני ישראל לעורר רצון בשמים ולקבוע את התורה, דבר שאפילו מלאכי השרת נתקנאו בו.

ומה שמרבין במדורות אש ואורה ביום זה, הרי זה כדי לרמוז לתורה הקדושה שנמשלה לאש כמאמר הכתוב 'הלא כל דברי כאש נאום ה'', ובפרט למאור שבה הלא היא התורה שבעל פה.^{מ.}

ובב"י שנה ושנה מסוגל יום זה להתחזק בו בלימוד התורה שבעל פה, ולקבל על עצמו ולהתפלל לזכות לתורה שבעל פה בזכות היום הקדוש.

הערות

מ. על פי פרי צדיק ל"ג בעומר אות א', תולדות אהרן (ז"טאמיר) דרושי פסח, ערכי יהושע (מאניסטריתש) ל"ג בעומר אות ו' עמוד קי"ז.

לא פרט וכלל

בשבעת המידות שאנו מתקנים בימי הספירה יש להבדיל בין חמשת המידות הראשונות (חסד גבורה תפארת נצח הוד) שהם מדות וכוחות בפני עצמן, לבין מידות יסוד ומלכות שאינן מידות וכוחות בפני עצמן, אלא הם מידות הכוללות בתוכן את כל המידות יחד.

ולכן חמשת השבועות שבהם מתקנים את מידות חסד גבורה תפארת נצח הוד - הם עיקר עבודת המידות, וב' השבועות האחרונים שבהם מתקנים את מידות יסוד ומלכות הינם כעין חזרה וסיכום של עבודת המידות שכבר נעשתה בחמשת השבועות הראשונים.

וגם בכל שבוע ושבוע כן הוא הדבר, שבחמשת הימים הראשונים של השבוע שהם כנגד חסד גבורה תפארת נצח הוד, אז הוא עיקר תיקון המידה, וב' הימים האחרונים הינם ימי חזרה וסיכום.

וכדי להבין את הדברים יותר נראה להסביר זאת במשל. והוא שבימי הספירה לומד עם ישראל חמשה מסכתות, מסכת חסד, מסכת גבורה, מסכת תפארת, מסכת נצח, ומסכת הוד. לכל מסכת מוקדש שבוע, הכולל חמישה ימי לימוד ולאחריהם יומיים של חזרה שבועית, ובגמר לימוד כל חמשת המסכתות ישנם שבועיים של חזרה כללית.

והנה כאשר תדקדק תמצא כי יום ל"ג בעומר שהוא היום החמישי של השבוע החמישי, הוא היום שבו מסתיימים ימי הלימוד וממנו ואילך ישנם רק ימי חזרה.

וזוה עניין השמחה בל"ג בעומר, שבו אנו מסיימים ומשלימים את עבודת המידות, ובו זוכים לסיים את תיקון כל המידות והכוחות חסד גבורה תפארת נצח והוד^{מא}.

הערות

מא. ועל פי מה שידוע בשם רבים מגדולי ישראל, שחיבבו את החזרה יותר מהלימוד הראשון, אפשר לומר בדרך צחות שהשמחה בל"ג בעומר אינה מוכך שסיימו ללמוד, אלא מוכך שמעתה ואילך מתחילים לחזור. ודו"ק היטב.

לב

אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום

"אגלה לצנוע מה שנגלה לי בעניין זה בעזרת ה' יתברך. בהקדמה כי ביום ב' של פסח, כשם שסופרים להוריד הקדושה ממעלה למטה על דרך 'וירד ה' על הר סיני', ומתחיל מ'חסד שבחסד', ומסיים ערב שבועות ב'מלכות שבמלכות' על דרך 'אני אשכון את דכא', הכי נמי מעלין בקודש ומעלין מיין נוקבין ממטה למעלה, שכנסת ישראל עולה על דרך 'ויעל משה', ומתחיל בליל א' לספירה מ'מלכות שבמלכות', עד שמסיים ב'חסד שבחסד' ביום ערב שבועות, באופן שביום כ"ה למספר בני ישראל פוגשים זה בזה ב'נצח שבנצח', 'אני לדודי ודודי לי'.

ומיום ב' של פסח י"ו ימים עד ב' אייר אין נוהגים אבילות כל כך, וכן מיום ל"ד עד שבועות י"ו יום מקילין בהם, אך מיום ב' אייר עד ל"ג ולא בכלל י"ו יום דחמירי לן.

הנה ביום ב' אייר, הוא מלמעלה למטה 'תפארת שבתפארת' וממטה למעלה 'הוד שבהוד', וביום ל"ג הוא ההיפוך, מלמעלה למטה 'הוד שבהוד' ומלמטה למעלה 'תפארת שבתפארת'.

הנה 'תפארת שבתפארת' מלמעלה רומז על רחמים שברחמים מלמעלה על אותו הזמן, שנאמר 'פתחי לי א'חותי ר'עיתי יונתי ת'מתי ר"ת תרי"א תור"ה, ואמנם מלמטה למעלה 'הוד שבהוד' שמאל שבשמאל, 'לא אבו שמוע', 'פשטתי את כותנתי איככה אלבשנה' וגו', ובעוונותינו הרבים 'דודי חמק עבר' ומשם מתחילים האבילות.

ויום ל"ג הוא ההיפוך, מלמעלה למטה 'הוד שבהוד' בית דין שכולו חייב, 'אחות לנו קטנה ושדים אין לנו', 'אפס עצור ועזוב', ובכל זאת לא שכחנו שם אלקינו וממטה למעלה 'תפארת שבתפארת', 'אני חומה ושדי כמגדלות', והוא הילולא, דכתיב 'אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום' ככלה שנמצאת שלמה בבית חמיה, והיינו הילולא. וה' הטוב יכפר בעדי' ^{מב}.

הערות

מב. לשון החתם סופר בשו"ת חת"ס החדשות סימן י"א בשינויים קלים.

לג

נעוץ סופו בתחילתו

ידוע כי בורא כל העולמים הנהיג עולמו באופן של השתלשלות, והעולמות מסודרים כשליכות סולם דרגא אחר דרגא בזה אחר זה, כל עולם מקבל מהעולם שמעליו ומשפיע לעולם שתחתיו. והמקום העליון והנשגב ביותר, שממנו תחילת כל ההתהוות הוא כתר כל הכתרים עתיקא דכל עתיקין, שהוא טמיר ונעלם ואין לנו בו השגה כל דהיא. וסוף כל המדריגות היא ספירת ההוד שנמשלה לרגל שמאל שבאדם, והדרגא התחתונה ביותר בהוד היא 'הוד שבהוד' הנמשלת לעקב שבאדם, שהוא הדבר התחתון ביותר בקומת האדם ואין למטה ממנו.

ישם ברגל שמאל היא אחיזת הקליפות והחיצונים, וזה סוד עניין המכה שהיכה שרו של עשו בירכו השמאלית של יעקב. ובכל מקום שאתה מוצא ספירת הוד אתה מוצא אחיזת החיצונים. ועל זה נאמר (דניאל י', ח) 'והודי נהפך עלי למשחית', ומבואר בזה"ק שנהפך ה'הוד' ל'דוה', 'כל היום דוה' (איכה א יג)^{מג}. וביותר בהוד שבהוד שהוא בחינת עקב.

אמנם יש בזה סוד גדול ורם שמסרו בידינו רבותינו חכמי הפנימיות, והוא שבפנימיות העניינים דוקא בחינת העקב היא המדריגה הגבוהה ביותר, ודוקא בעקביים, המקום הנמוך ביותר, דייקא שם מאיר אורה של הבחינה הגבוהה ביותר בחינת עתיק. וטעם הדבר הינו גבוה מעל גבוה, מה שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכולה לשמוע, אמנם כדי לשבר את האוזן נביא מקצת ממה שנאמר בזה בספרי רבותינו, והרחמן הוא יאיר עינינו במאור תורתו.

רבינו בעל התניא (תורה אור אסתר צז:) המשיל משל מבניין הנופל, שככל שהאבן היתה במקום גבוה יותר בבניין - כך היא תיפול במקום רחוק יותר, ונמצא שריחוקה אינו מראה על שפלותה, אלא להיפך, ככל שהאבן יותר רחוקה אות הוא שמקורה גבוה מעל גבוה.

עוד המשילו הספרים את הדבר לפרי, שהמציאות מראה שככל שהפרי מתוק יותר ברא לו השם יתברך קליפה עבה יותר. וזה שקליפתו עבה לא מראה על פחיתות אלא אדרבה על גדלות ומעלה.

וביאור העניין נעוץ גם בהבנת סוד האור החוזר, שאור אין סוף ברוך הוא כשירוד מלמעלה למטה מתחיל בבחינת עתיק ומשם יורד מטה מטה עד סוף כל

הערות

^{מג}. ולפני כן כתיב בפסוק 'השיבני אחור', ויש לפרש שעל ידי 'השיבני אחור' שהשיב אותיות 'הוד' לאחור, והיינו שיקראו בסדר הפוך - על ידי זה נעשית 'דוה'.

דרגין, וכשמגיע למדריגה התחתונה ביותר, אזי חוזר חלילה ומתחיל לעלות בחזרה בסוד אור חוזר, ואז נעשית בחינת עקביים לראש כל המדריגות, והבחינה שמעליה לשנייה לה, וזו שמעליה לשלישית, וכן הלאה.

ותפקיד האור החוזר הוא להחיות את המדריגות הנמוכות, וככל שהמדריגה יותר נמוכה כך דרוש אור גבוה יותר כדי להחיותה, ולכן המדריגה הכי נמוכה צריכה לקבל את האור הגבוה ביותר.

זאת ועוד, שום אור לא יכול לרדת עד מדריגת הוד שבהוד ולהחיותה, כיון שבמקום נמוך כל כך - כל אור ואפילו קדוש מאד אם יירד לשם יתגשם וירד ממעלתו, ורק בחינת עתיקא דכל עתיקין היא היחידה המסוגלת לירד עד שם.

וכמו כן, אף מדריגה אינה מסוגלת להכיל ולקבל את אור עתיק, כיון שאור עתיק הוא נשגב ועצום כל כך עד שאין ביכולת שום מציאות 'יש' שהיא להכילו, ואפילו המדריגות הנמוכות ביותר, כיון שעל כל פנים יש בהם אור כל שהוא ואפילו מועט, הרי הוא מעכב אותם מלקבל את אור עתיק. ורק בחינת 'הוד שבהוד' שהיא מקום נמוך כל כך עד שאין בה כמעט שום מציאות של אור בפני עצמה, על כן יכולה היא לקבל את אור עתיקא דכל עתיקין טמירא דכל טמירין.

וזה סוד ל"ג בעומר. שהוא 'הוד שבהוד', ומכוון לבחינת עקביים, המדריגה התחתונה שבאדם, ועל כן מאיר בו אור עתיקא דכל עתיקין טמירא דכל טמירין. ולכן אנו מדליקים מדורות בו ביום ושמים ומרקדים, לרמז שאפילו במקום חושך נמוך ושפל כזה, הסתרה שבתוך ההסתרה, גם שם מאיר לנו אורו יתברך באור מופלא רום מעלה שכזה.

ומה שנוהגין לשרוף המן במדורה זו, אפשר שזה משום שעמלק הוא המתנגד הגדול לבחינת 'עתיק', כנודע מפסוק 'ראשית גויים עמלק'.

ועניין מה שיורים בחץ וקשת ביום הזה הוא לרמוז סוד הנשגב הנ"ל, שכאשר רוצים לירות חץ למעלה, ככל שמושכים את הקשת נמוך יותר כך יעלה החץ מעלה מעלה ביותר, וזה מרמז לסוד הנ"ל שככל שהמדריגה שפילה פחותה ונמוכה יותר כך מאיר בה אור גבוה יותר, שזה סוד ל"ג בעומר.

והנה שערות הראש רומזות לבחינת עתיק כנודע, ואפשר שלפיכך מקפידים לקיים את המצוה התלויה בהם דייקא ביום ל"ג בעומר^מ.

הערות

^{מז}. היסודות המובאים כאן מבוארים במקורות רבים מאוד ואין כאן המקום לפרטם. ועיין אזור אליהו ל"ג בעומר, מגן אבות קאפוסט ח"ז הילולא דרשב"י, שערי המועדים אות ק"ג וסידור הרב.